

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Birgitta Karlsson

Fel i häst

– vikten av att före köpet skåda
häst i mun

Examensarbete
20 poäng

Handledare
Juris doktor Ola Svensson

Ämnesområde
Civilrätt, köprätt

Termin
Vt -02

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
FÖRORD	2
FÖRKORTNINGAR	3
1 INLEDNING	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte, metod och material	7
2 FEL I HÄSTEN	9
2.1 När föreligger ett fel?	9
2.2 Säljarens upplysningsplikt	12
2.3 Säljarens marknadsföringsansvar	15
2.4 Befintligt skick och andra typer av friskrivningar	16
2.5 Undersökning av hästen före köpet	20
3 AVGÖRANDE TIDPUNKT FÖR FELBEDÖMNINGEN	24
3.1 Hästens beskaffenhet vid riskövergången	24
3.2 Garantier	26
3.3 Vad risken innebär	27
4 FÖRSÄKRING	30
5 PÅFÖLJDerna I ANLEDNING AV FEL I HÄSTEN	32
5.1 Undersökning av hästen efter avlämnandet	32
5.2 Reklamation och preskription	33
5.3 Avhjälpande och omleverans	36
5.4 Prisavdrag	38
5.5 Hävning av köpet	39

5.6	Skadestånd vid fel i hästen	41
5.6.1	Skadeståndets omfattning	45
5.7	Avkastning, nytta och ränta	47
6	AVSLUTANDE KOMMENTARER	48
	BILAGA A	53
	Standardkontrakt	53
	T 3787-97 Uppsala tingsrätt	53
	T 1362-98 Svea hovrätt	54
	Säljarens upplysningsplikt	55
	Änr 1999-5280	55
	Köparens undersökningsplikt	55
	T 141-98 Motala tingsrätt	55
	Veterinärintygets presumtionsverkan	57
	T 17-00 Lidköpings tingsrätt	57
	T 385-00 Göta hovrätt	59
	Fel vid köpet och tid för reklamation	59
	T 84-00 Gotlands tingsrätt	59
	T 30-01 Svea hovrätt	61
	Fel vid riskens övergång?	62
	T 8936-99 Stockholms tingsrätt	62
	Fel, som berättigar till hävning av köpet?	63
	T 1416-00 Ängelholms tingsrätt	63
	Tillförsäkrad egenskap	64
	NJA 1976 s 678	64
	Hinder utanför säljarens kontroll och säljarens upplysningskyldighet	66
	T 449-96 Norrköpings tingsrätt	66
	T 471-96 Göta hovrätt	67
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	69
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	72

Sammanfattning

Det köps och säljs många hästar i Sverige och de flesta affärer sker utan några komplikationer. Problematiken med fel i häst har inte ökat men antalet tvister rörande fel i hästen har troligen ökat. Vid dessa tillfällen visar det sig att köpa en häst kan skilja sig åt från att köpa andra lösa saker.

Det går inte generellt att avgöra vad som skall anses vara fel i häst. Hänsyn måste tas till en rad olika saker, exempelvis vad parterna har avtalat om hästen, om köparen har reklamerat i tid och därigenom har rätt att återkräva felet, hur parterna har förfarit vid avtalsslutet, om köparen har undersökt hästen i den omfattning som omständigheterna krävde, eventuella garantier eller utfästelser och om säljaren har lämnat erforderliga upplysningar till köparen i samband med köpet. Påföljder som kan göras gällande vid fel i häst är avhjälpande, prisavdrag, hävning av köpet och skadestånd.

Det som upplevs som de största problemen med att tillämpa köplagen och konsumentköplagen vid köp av häst, är tvåårsperioden, under vilken säljaren är ansvarig för fel som förelåg vid riskens övergång och att det kan bli väldigt kostsamt för den part som förlorar en eventuell rättegång. Kännetecknande för hästar är att hästägandet medför höga vårdkostnader även om hästen är obrukbar exempelvis på grund av sjukdom.

Det finns olika sätt en säljare respektive köpare kan skydda sig vid hästköp. Ett sätt är genom försäkringar. Försäkringsbolagen har uppmärksammat behovet och utarbetat försäkringar mot dolda fel. För köparen är det en fördel att köpa en häst som är försäkrad och därefter hålla försäkringen obruten. Detta eftersom en nytecknad försäkring inte faller ut om hästen var oförsäkrad vid riskens övergång och hästen senare befinns ha haft ett fel vid denna tidpunkt. Beroende på om köp- eller konsumentköplagen är tillämplig på köpet kan säljaren, om han så önskar, göra mer eller mindre långtgående friskrivningar. Detta kan emellertid medföra ett lägre pris för hästen och därför kan en viss motvilja finnas mot att använda sig av dylika friskrivningar. Genom att låta en veterinär med specialkompetens på hästar utföra en besiktning, där ett arbetsprov bör ingå, kan både säljare och köpare skydda sig mot framtida problem vad gäller fel. Vid dyrare hästar är det även lämpligt att låta röntga hästen.

Förord

Ett stort tack till min handledare Ola Svensson för hans handledning av mitt examensarbete. Ett stort tack även till advokaterna Lars Deckeman och Peter Savin, juristen Eva-Lisa Lindström-Jonsson, veterinärerna Göran Rydén och Barbro Ohlsson, hästhandlarna Royne Zetterman, Anders Kjellsson och Sven Ingvarsson samt personal på de olika försäkringsbolagen och tidningen Ridsport, som alla har tagit sig tid att svara på mina frågor rörande examensarbetet. Jag vill även tacka den framlidna advokaten Charlotte L St Andreánszky, som visade stort intresse för mitt ämnesval och som kom med många goda idéer och värdefulla synpunkter. Ett stort tack till mina vänner Fredrik Andersson och Åsa Adolfsson, som har bidragit både med genomläsning av examensarbetet och med uppmuntrande tillrop. Detta har lyckats få mig att hålla humöret uppe och även gjort skrivprocessen uthärdlig. Slutligen skänker jag även en tacksamhetens tanke till min älskade häst Basse, som inte hade några fel vid riskens övergång utan som jag fick ha många fina år tillsammans med.

Borås mars år 2002

Förkortningar

AvtL	Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område
ARN	Allmänna reklamationsnämnden
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch
Ds	Departementsserien
EG	Europeiska gemenskapen
HD	Högsta domstolen
HovR	Hovrätt
JB	Jordabalken
JT	Juridisk tidskrift
KKöpl	Konsumentköplag (1990:932)
Konsumentköpsdirektivet	EG direktiv 1999/44/EG
Köpl	Köplagen (1990:931)
NJA	Nytt juridiskt arkiv (del I, domar från högsta domstolen)
Prop	Proposition
Skiljeförfarandelagen	Lag (1999:116) om skiljeförfarande
SOU	Statens offentliga utredningar
T	Tvistemål
Tr	Tingsrätt

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Användningsområdet för hästar har under årens lopp förändrats. Från att tidigare ha spelat en stor roll inom jord- och skogsbruk, försvarsmakt och transportväsende, har hästen numera sitt största användningsområde inom fritids- och rekreationssektorn. Antalet hästar minskade under den första hälften av 1900-talet men tack vare trav- och ridsporten har antalet hästar ökat under de sista 25 åren och det finns idag ungefär 285 000¹ hästar i Sverige. Före kriget rörde tvisterna fel i hästar som användes inom lantbruket. Dagens moderna hästhandel domineras av sporthästar, och de vanligaste förekommande sporthästarna är ridhästar, travhästar och galoppörer. Hästnäringen omsätter cirka 15 miljarder kr per år, varav 9,5 miljarder kr utgörs av vadhållning vid totalisatorspel vid trav- och galoppSPORTERNA. Svenska Ridsportförbundet har cirka 220 000 medlemmar men antalet hästintresserade människor är större. En förutsättning för en utveckling av hästnäringen är samspelet mellan avel och sport. Antalet betäckta ston minskade under 1990-talet och inom vissa av de antalsmässigt större raserna, däribland svenskt halvblod, har det nästan skett en halvering av antalet betäckta ston.² Trenden har emellertid vänt och antalet betäckningar ökar.

I juridisk mening är det ingen skillnad mellan att köpa en häst eller att handla med annan så kallad lös egendom.³ Det finns emellertid vissa egenskaper som är specifika för hästar eftersom de är levande varelser. Hästen har en rad olika användningsområden och människors hästkunskaper kan variera i hög grad. Priserna på hästar har ökat och det är numera inte ovanligt att det betalas sexsiffriga belopp för hästar. Ett hästägande medför höga vårdkostnader oavsett om hästen kan användas eller ej. I en serie debattartiklar i en ridsporttidning har problemen diskuterats vad gäller bland annat den tvåårsperiod under vilken säljaren är ansvarig för fel som förelåg vid riskens övergång, skadeståndets storlek, försäkringar mot dolda fel och reklamationsfristen.

¹ Thunholm, Sarah, "Hur kan hästarna räknas"?, tidningen Ridsport nr 3/2002, s 30.

² Nationellt utvecklingsprogram för svensk hästnäring, www.ridsport.se/ns/ns5.PDF, 2002-02-11.

³ Köplagen är tillämplig på köp av *lös egendom* medan konsumentköplagen endast är tillämplig på *lös sak*. Lös sak är en undergrupp till egendoms-kategorin lös egendom. Med lös sak avses normalt rörliga fysiska föremål, såsom livsmedel, möbler, transportmedel och djur. Lös egendom definieras negativt som allt som inte utgör fast egendom. Vad som är fast egendom definieras i JB 1 och 2 kap. I lös egendom ingår även sådana saker som inte är lösa saker, såsom arrende-, bostads- och hyresrätter, hus på annans mark och aktier och andra värdepapper.

Ett köp av en häst kan genomföras på en rad olika sätt. Ett vanligt förekommande sätt är att spekulanten läser annonser i olika ridsporttidningar eller på internet och tar kontakt med säljaren om han hittar en häst som verkar intressant. Vad köparen tittar efter i annonsen kan vara hästens härstamning, tidigare tävlingsresultat, utbildningsnivå, ålder och pris. Om intresset kvarstår efter ett eller ett par telefonsamtal, åker spekulanten till säljaren och tittar på hästen. Skall hästen användas som ridhäst, provrids hästen för att se och känna hur hästen fungerar. Ibland har spekulanten även med sig ytterligare en hästkunnig person, exempelvis sin tränare. Det kan vara en stor fördel att filma provridningen för att vid ett senare tillfälle kunna studera hästen. Ibland kanske det inte räcker med en provridning utan det kan krävas flera för att spekulanten skall bestämma sig. Rör sig köpet exempelvis om en unghäst, som ännu inte är inriden, tittar spekulanten bland annat på hur hästen rör sig, hästens exteriör och härstamning. Med hjälp av härstamningen kan man bilda sig en uppfattning om vilken typ av häst det rör sig om, eftersom vissa hingstar⁴ nedärver mer hopp- respektive dressyranlag. Ibland kan även hästens temperament härledas från härstamningen.

En spekulant kan även vända sig till en hästhandlare, som vanligen har många hästar att välja mellan och har ofta ett stort kontaktnät och kan därigenom förmedla en häst av den typ som spekulanten vill ha. När spekulanten har bestämt sig för att köpa hästen, brukar hästen på köparens begäran veterinärbesiktigas före köpet. Besiktningens kostnaden erläggs i allmänhet av köparen, som även väljer veterinär. Om inte köparen är förtrogen med veterinärerna på orten kan säljaren ge råd om en lämplig veterinär. Går hästen igenom besiktningen utan anmärkning kvarstår att betala den begärda köpeskillingen, vilket oftast sker i samband med avhämtningen av hästen.

Köp av häst regleras av både köplagen och konsumentköplagen. Är det fråga om ett köp av en lös egendom mellan två näringsidkare, mellan två privatpersoner eller om en privatperson säljer till en näringsidkare blir köplagen tillämplig.⁵ Enligt 1 § KKöpL skall konsumentköplagen tillämpas vid ”köp av lösa saker som en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet säljer till en konsument huvudsakligen för enskilt ändamål”. Lagen skall även tillämpas i fall då säljaren inte är en näringsidkare som avses i första stycket, ”om köpet förmedlas för säljaren av en näringsidkare i dennes yrkesmässiga verksamhet. I sådana fall svarar både näringsidkaren och

⁴ För att en hingst skall bli godkänd som avelshingst får den genomgå en rad olika prov eftersom man vill avla på sunda och talangfulla individer.

⁵ Håstad, Torgny, *Den nya köprätten*, s 30; I artikel 1.2 i konsumentköpsdirektivet definieras uttrycken konsument och näringsidkare. En konsument är en ”fysisk person som, genom sådana avtal som omfattas av direktivet, handlar för ändamål som ligger utanför hans närings- eller yrkesverksamhet”. Med säljare avses ”en fysisk eller juridisk person som enligt avtal säljer konsumentvaror inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet”. En näringsidkare, som förmedlar köpet utan att vara säljare, träffas inte av direktivets definition av säljare men konsumentköplagen gäller även en sådan förmedlande näringsidkare, förutsatt att han förmedlar köpet för en säljare, som inte är näringsidkare.

säljaren för säljarens skyldigheter enligt lagen”; näringsidkaren och privatpersonen blir solidariskt ansvariga.⁶ Denna bestämmelse syftar till att förhindra att konsumentköplagen kringgås genom att näringsidkaren utger sig för att vara förmedlare i stället för att formellt uppträda som säljare.⁷ Hovrätten för västra Sverige uttalade i ett rättsfall att det är ett ”väsentligt konsumentintresse att så långt möjligt undanröja oklarhet och eliminera missförstånd om vem som är konsumentens motpart i ett avtalsförhållande.⁸ För att ett privatköp skall anses ha kommit till stånd bör därför krävas att en näringsidkare som medverkar i köpet upplyser köparen i samband med köpet om sin begränsade roll och även vilka rättsliga konsekvenser detta kan få.”⁹

Det förekommer tämligen ofta vid hästförsäljningar att hästen säljs av ett ombud för säljaren. För den som vill sälja sin häst kan det ibland vara att föredra att lämna hästen till en person, som tack vare ett brett kontaktnät och stort kunnande lättare kan sälja hästen och eventuellt få ut en högre köpeskillning än om ägaren själv hade sålt hästen. Vanligen får förmedlaren en provision, som baseras på köpeskillningen. För att en person skall vara att anse som näringsidkare, räcker det att han genomför mer än något enstaka uppdrag eller försäljning. Det krävs inte att verksamheten har ett vinstintresse.¹⁰

Om exempelvis en hantverkare som normalt sett skall betraktas som näringsidkare, till exempel en hovslagare, säljer sin privata häst anser man att han säljer hästen på ett sådant sätt att han gör det i egenskap av privatperson. Därigenom blir köplagen tillämplig lag.¹¹

Köplagen är till skillnad från konsumentköplagen dispositiv. Genom att använda sig av standardavtal kan man åstadkomma regler som passar bättre

⁶ Privatpersonens ansvar kan emellertid mildras, bland annat genom att han endast måste avhjälpa felet om detta kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för honom enligt 26 § KKöpl och att skadestånd, som är oskäligt betungande, kan jämkas enligt 34 § KKöpl.

⁷ Herre, Johnny, *Konsumentköplagen – en kommentar*, s 75-76.

⁸ T 4358-00.

⁹ I detta rättsfall ansåg rätten att de sammanlagda omständigheterna i samband med köpet varit sådana att det framställt för köparen som om hästen hade försålts inom ramen för säljarens verksamhet. Säljaren var säljare såsom privatperson men förmedlade köpet såsom företrädare för sitt handelsbolag. Därigenom blev konsumentköplagen tillämplig lag.

¹⁰ Herre, Johnny, *A a*, s 74-75; Gotlands tingsrätt uttalade i frågan om tillämplig lag i ett rättsfall (T 84-00), att säljaren var att anse som näringsidkare enligt 1 § KKöpl. Även om han vid försäljningstillfället inte bedrev någon verksamhet var hästen att anse som en restpost i den rörelse han tidigare hade drivit. Därigenom var han skyldig att erlagga mervärdesskatt vid försäljningen av hästen. Tingsrätten konstaterade att säljarens ombud hade förmedlat hästen i sin yrkesmässiga verksamhet och därigenom var konsumentköplagen under alla omständigheter gällande i målet.

¹¹ Herre, Johnny, *A a*, s 75; Lidköpings tingsrätt ansåg i ett rättsfall (T 17-00) att säljaren visserligen bedrev hovslagerverksamhet och var momsregistrerad, men det var inte visat att hästen ingick i företaget. Det var inte heller visat att säljarens ombud hade förmedlat hästen i sin yrkesmässiga verksamhet. Därigenom hade det inte framkommit något, som gav stöd för att konsumentköplagen skulle vara tillämplig, utan köplagen var gällande i målet.

för förhållandena i hästbranschen än reglerna i köplagen, som är anpassade för att kunna användas i allehanda situationer. Även inom konsumentområdet kan standardavtal användas, men dessa blir underordnade tillämplig tvingande lag.¹² I Sverige finns det huvudsakligen två standardkontrakt som används vid försäljning av häst. Dessa kontrakt är utarbetade av advokater, som har sysslat med hästjuridik under ett flertal år. Det ena kontraktet har utarbetats av advokat Lars Deckeman och finns i två olika varianter beroende på vilken lag som är tillämplig på köpet. Det andra avtalet har utarbetats av advokat Carl-G Leissner i samarbete med Svenska Ridsportförbundet.¹³

1.2 Syfte, metod och material

I uppsatsen redogörs för de rättsregler som är aktuella vid fel i häst och problematiken med att tillämpa köp- och konsumentköplagen på köp av en levande varelse. Framställningen tar framförallt sikte på de regler som aktualiseras när köparen anser att det är fel i hästen och vilka påföljder som kan göras gällande i sådana fall.

Till grund för uppsatsarbetet ligger allmänna böcker i köprätt och konsumentköprätt. Ur dessa och de lagförarbeten som det hänvisas till, har information inhämtats avseende hur regleringen ser ut. Därefter har de gällande lagreglerna inom området studerats noggrannare. Det finns ingen strikt fackjuridisk bok i ämnet, däremot har information hämtats ur två handledningsböcker i ämnet skrivna av advokater för hästmänniskor samt en artikelserie i en ridporttidning rörande dolda fel i häst. Valda problemlösningar i de två olika standardkontrakten presenteras även i uppsatsen.

Rättsfall från hovrätterna och tingsrätterna har undersökts och vissa rättsfall med intressanta frågeställningar har valts ut och presenteras kortfattat i uppsatsen och fylligare referat finns i bilagan. Det finns inga relevanta rättsfall från HD på området efter den nya köplagens tillkomst, varför urvalet kommer från hovrätt och tingsrätt.

För att undersöka hur yrkesverksamma personer upplever lagarnas påverkan på området, har frågor ställts till tre hästhandlare, fyra advokater/jurister och

¹² Kihlman, Jon, *Köprätten, en introduktion*, s 28.

¹³ Punkter som tas upp i Leissners avtal är uppgifter om säljare, köpare, häst, pris, hur köpeskillingen skall erläggas, äganderättsförbehåll, riskens övergång, leveransen, veterinärbesiktningen, hästens skick, reklamation, försäkring, hästens användningssätt och utbildningsnivå, eventuella bilagor, övriga överenskommelser, avtalets innehåll och tolkning samt förklaring till de olika punkterna; En av Sveriges större hästhandlare var tidig med att använda sig av ett skriftligt köpeavtal, som har utarbetats speciellt för honom i samarbete med en jurist med stor erfarenhet av hästar. Avtalet innehåller uppgifter om köpare och säljare, hästens namn och övriga uppgifter, uppgift om köpeskillingen, att hästen har veterinärbesiktigats, äganderättsförbehåll från bolagets sida, att köparen skall låta försäkra hästen och att han har undersökt hästen vid avtalets ingående.

två veterinärer. Alla tillfrågade kommer i kontakt med problemen mer eller mindre frekvent men ur olika aspekter, vilket jag ansåg värdefullt att belysa i detta arbete. För att se hur riskfördelningen kan påverkas har jag tagit kontakt med företrädare för de fyra största försäkringsbolagen på hästförsäkringar i Sverige och tagit reda på hur de har formulerat sina villkor avseende försäkringar för dolda fel.

Konsumentköpsdirektivet, som medlemsländerna i EU skall ha implementerat senast den 1 januari 2002, kommer att påverka Sveriges lagstiftning på konsumentköpsområdet och därför redogörs för vissa bestämmelser som är intressanta att belysa i det här arbetet. Ändringarna i konsumentköplagen beräknas kunna träda i kraft den 1 juli 2002.¹⁴

¹⁴ EG Direktiv 1999/44/EG, även kallat konsumentköpsdirektivet, vars syfte är en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar i vissa avseenden när det gäller konsumentköp och därmed förknippade garantier. Direktivet har behandlats i prop 2001/02:34 och i ds 2001_55.

2 Fel i hästen

2.1 När föreligger ett fel?

Reglerna i köplagen, som handlar om fel, rör huvudsakligen så kallade faktiska fel, det vill säga fel i fysisk bemärkelse. Exempel på detta kan vara att den köpta hästen är halt. En annan typ av fel är de så kallade rådhetsfelen och i viss mån kan köplagens bestämmelser tillämpas på dessa. Som exempel på rådhetsfel är att en travhäst såld för tävlingsbruk inte kan nyttjas på avsett sätt då den är överårig på grund av bestämmelser inom travsporten.¹⁵ Rättsliga fel är en tredje typ av fel och det finns särskilda regler om detta i köplagen. Som exempel på detta kan vara att den sålda hästen är belastad med annans äganderätt, panträtt, nyttjanderätt med mera i strid med vad köparen har rätt att kräva enligt avtalet.¹⁶

När man behandlar faktiska fel gäller det först att undersöka vad köparen har rätt att kräva av hästen vad gäller dess avtalsenlighet och sedan vilka påföljder köparen kan göra gällande då ett fel föreligger.¹⁷ Med att det är fel i hästen menas att denna i kvalitativt hänseende avviker från vad köparen har rätt att kräva. För att avgöra vad som är fel i hästen skall man ta hänsyn till helheten. Något som kan vara att anse som fel i häst i ett fall behöver inte betyda att det är att anse som ett fel i ett annat fall. Fel förekommer främst vad gäller hästens fysiska skick. De fel som förekommer hos hästar kan vara bland annat luftvägssjukdomar såsom kvarka¹⁸ och kvickdrag¹⁹, vävning²⁰, lösa benbitar²¹, olika typer av hälta, knäledsinflammationer, ryggproblem och lynneshel. Lynneshel är troligen relativt sällsynta även om det förekommer fall, där köparen begär återgång av köpet på grund av att hästen lider av lynneshel. Ofta kan orsaken till problemet ligga hos den nya ägaren som inte klarar av att hantera hästen. Genom ett felaktigt hanterande av

¹⁵ Jämför NJA 1938 s 318, där en köpare hade köpt en 11-årig travhäst, och säljaren vid köpet uppgav att hästen enligt gällande föreskrifter fick starta till och med det år den fyllde 14 år. Bestämmelserna hade emellertid sänkts före köpet och HD fann att det förelåg fel i hästen, eftersom hästen i mindre grad än köparen haft anledning att anta lämpade sig avsett ändamål.

¹⁶ Deckeman, Lars, *Hästen, samhället och lagen*, s 25.

¹⁷ Håstad, Torgny, *A a*, s 70.

¹⁸ Smittsam infektionssjukdom, som ger hög feber och hosta.

¹⁹ Kwickdrag är en kronisk lungsjukdom som ofta är en följd av långvariga hostproblem.

²⁰ Att hästen väver innebär att den tvångsmässigt står och väger från sida till sida. Detta upptäcks inte alltid när hästen står uppbunden eller när någon håller den.

²¹ Osteochondros, lösa benbitar, är en sjukdom i benbrosket som kan drabba många olika djurslag, till exempel häst, gris, hund och nötkreatur. Bakgrunden verkar vara beroende av många faktorer, till exempel belastning, ärftliga faktorer, snabb tillväxt, olika näringsämnen och blodtillförsel till brosket. Osteochondros upptäcks genom röntgen. Genom dagens titthålskirurgi kan de lösa benbitarna oftast opereras bort utan några komplikationer för hästen. Hästen kan dock ha lösa benbitar utan att dessa ställer till några problem för hästen.

hästen kan ryttaren framkalla en istadighet²² hos hästen, som kan liknas vid lynnesfel.²³

17 § 1 st KöpL ger uttryck för den grundläggande principen att köplagen är dispositiv genom att frågan om det är fel i hästen i första hand skall sökas i parternas avtal. Det föreligger därigenom ett fel i hästen om den avviker från vad parterna har avtalat, utan att hästen i något hänseende behöver vara sämre än andra hästar. Med att hästen skall överensstämma med vad parterna har avtalat följer att det inte endast är vad som har stadgats i avtalet som har betydelse när man avgör vad som är avtalsinnehåll utan även omständigheterna vid själva köpet kan ha betydelse. Priset är ett exempel på en omständighet som kan visa vilken kvalitet köparen kan förvänta sig av hästen.²⁴ Har inte parterna uttryckligen specificerat hästen, kan det med ledning av avtalet indirekt framgå vad parterna har överenskommit.²⁵ Det förekommer kvalitetskillnader mellan hästar men endast den omständigheten att hästen har en sämre kvalitet betyder inte att den är felaktig. Det pris som köparen har erlagt för hästen avgör också vilken kvalitet köparen har rätt att förvänta sig av hästen.²⁶

17 § 2 st 1 p KöpL stadgar att om inte annat följer av avtalet skall hästen vara ägnad för det ändamål som varor av samma slag i allmänhet används. Paragrafen skall användas subsidiärt efter att man har försökt fastställa hästens beskaffenhet genom tolkning av avtalet.²⁷ Hästen skall ha de egenskaper som gör den lämpad för sådan användning som är normal för hästar av samma slag. Enligt förarbetena skall en sådan bedömning ”i första hand avse varans ändamålsenlighet och inte dess kvalitet”.²⁸ Vilken kvalitet hästen skall ha avgörs i första hand genom en tolkning av parternas avtal enligt 17 § 1 st KöpL och i andra hand med ledning av köparens befogade förutsättningar enligt 17 § 3 st KöpL.²⁹ Hästen kan vara avsedd att användas till flera ändamål och med ledning av 17 § 2 st 1 p KöpL kan man avgöra om hästen är felaktig om den inte är lämplig för dessa ändamål. Köparen skall inte behöva nöja sig med en häst ”som inte har samma brukbarhet som motsvarande varor i allmänhet”.³⁰

I 17 § 2 st 2 p KöpL stadgas att ”varan skall vara ägnad för det ändamål för vilket varor av samma slag i allmänhet används”. Denna bestämmelse anknyter till köparens subjektiva insikt och avsikt med köpet. Det krävs att köparen har haft ett särskilt ändamål med köpet, säljaren måste ha insett detta vid köpet och köparen måste ha haft rimlig anledning att förlita sig på

²² Hästen är ovillig att samarbeta och lyda ryttarens instruktioner.

²³ Deckeman, Lars, *A a*, s 11-14.

²⁴ Prop 1988/89:76, s 84.

²⁵ Håstad, Torgny, *A a*, s 70.

²⁶ Prop 1988/89:76, s 86.

²⁷ Ramberg, Jan, *Köplagen*, s 270.

²⁸ Prop 1988/89:76, s 85.

²⁹ Ramberg, Jan, *A a*, s 271.

³⁰ Prop 1988/89:76, s 85.

säljarens sakkunskap och bedömning. Denna bestämmelse tar främst sikte på de situationer där köparen på grund av bristande kunskap inte kan precisera de egenskaper hästen skall ha för att tillgodose hans ändamål.³¹ Om köparen inte förlitade sig på eller borde ha förlitat sig på säljarens hästkunskaper, får köparen själv bära risken för att varan inte är ändamålsenlig. Ett exempel kan vara att köparen själv har större hästkunskaper än säljaren.³²

Enligt 3 st föreligger ett fel om varan avviker från vad som har stadgats i paragrafens första eller andra stycke ”eller i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta”. För bedömningen om ett fel föreligger har det ingen betydelse om säljaren kände eller borde känna till att hästen avvek från vad som avtalats mellan parterna.³³ Denna bestämmelse visar dels att exemplen i paragrafens första och andra stycke inte är uttömmande, dels att den är ett sätt för lagstiftaren att ange den grundläggande normen för hur felbedömningen skall gå till.³⁴

Även i konsumentköplagen skall information sökas i parternas avtal för att avgöra hur avtalet skall tillämpas och tolkas. Samma sak gäller för att avgöra hur hästen skall vara beskaffad.³⁵ Enligt 16 § 1 st 1 p KKöpl gäller i första hand parternas avtal. 16 § 2 st KKöpl motsvarar 17 § 2 st Köpl. I 16 § 3 st 3 p KKöpl finns den allmänna uppsamlingsregeln, som motsvaras av 17 § 3 st Köpl, att hästen är felaktig, om den avviker från vad köparen med fog har kunnat förutsätta.³⁶

Olika typer av hästar har olika användningsområden. En travare används oftast som tävlingshäst inom travet och efter avslutad karriär kan den användas som ridhäst eller till avel, om det är en hingst eller ett sto. Samma sak gäller galopphästar, då företrädesvis fullblod.³⁷ Denna ras används dock tämligen mycket inom ridsporten eftersom de ofta efter en viss omskolning är väl lämpade som ridhästar och då företrädesvis som fälttävlanshästar. Halvblodshästar har många olika användningsområden; såsom ridhäst, körhäst eller tävlingshäst i olika grenar, dressyr, hoppning eller fälttävlan.³⁸

Beroende på köparens ändamål med hästen är olika omständigheter att anse som fel. Ett exteriörfel kan vara ett väsentligt fel för en avelshingst men kan vara oväsentligt för en ridhäst. Har köparen köpt en tävlingshäst för exempelvis 100 000 kr har han naturligtvis rätt att ställa högre krav på

³¹ Ramberg, Jan, *A a*, s 271-272.

³² Prop 1988/89:76, s 86.

³³ Håstad, Torgny, *A a*, s 70-71.

³⁴ Håstad, Torgny, *A a*, s 74.

³⁵ Herre, Johnny, *A a*, s 198-199.

³⁶ Herre, Johnny, *A a*, s 198-199.

³⁷ Rasen har sitt ursprung i England och är framavlade huvudsakligen för att användas som kapplöpningshäst.

³⁸ Svenskt halvblod är i egentlig mening ingen ras utan mer än ”typ” av häst. Avelsmålet för denna häst är att få fram en för alla användningsområden användbar och hållbar typ med ett gott temperament.

hästen än om han har köpt en häst avsedd för promenadridning för 10 000 kr. Har köparen köpt en ponny, som har angivits vara en tävlingsponny i kategori D³⁹, och hästen visar sig vara felmätt, föreligger ett klart rådighetsfel. Om köparen har köpt en avelshäst, ett sto eller en hingst, är det självklart att hästen skall vara fertil. Skulle det visa sig att hingsten är steril är detta ett faktiskt fel i hästen. Har köparen köpt en ridhäst, är det naturligt att hästen skall kunna användas för detta ändamål. Skulle det visa sig att ridhästen exempelvis lider av kroniskt fång och därigenom är obrukbar för ridning, är hästen att anse som felaktig. Med ett något långtgående exempel kan man belysa att olika omständigheter kan vara att anse som fel. Har parterna har avtalat om att köparen vill köpa en brun häst, för att den färgmässigt skall passa in i ett fyrspann, och det senare visar sig att hästen är skimmel och har blivit färgad brun, är detta ett fel för just den köparen.

I ett mål var frågan om hästens önskade dräktighet var ett fel som kunde berättiga köparen till skadestånd. Köparen bytte sin häst sommaren 1999 mot en annan häst och erlade samtidigt 1 500 kr i mellanskillnad. Hästen skulle bli kvar över sommaren på samma bete, där den fanns vid bytet och säljaren skulle efter betesgången utan kostnad ombesörja transporten till köparen. Vid bytet skrev parterna ett betesavtal huvudsakligen för att markera att ägarbyte hade skett. Under betesgången blev emellertid hästen dräktig vid en tjuvbetäckning, vilket upptäcktes i maj 2000. Året därpå sålde köparen både stoet och fölet. Tingsrätten fann att hästen hade kommit i köparens besittning först när hästen hade transporterats till köparen och hästen var visserligen dräktig vid riskens övergång men detta var inte att anse som ett fel som kunde berättiga till skadestånd. Även om dräktigheten orsakade ett uppehåll i hästens träning skulle hästen ändå normalt ha gjort ett uppehåll i sin träning eftersom den var en unghäst. Därigenom hade hästen varit användbar för det tilltänkta ändamålet med hästen som ridhäst.⁴⁰

2.2 Säljarens upplysningsplikt

I köplagen finns ingen lagstadgad upplysningsplikt för säljaren. Emellertid kan det finnas fall där köparen inte har en befogad förväntan av hästen men säljaren vet att hästen är annorlunda än vad köparen förväntar sig. I sådana fall kan det leda till felansvar för säljaren om han underlåter att lämna köparen upplysningar om förhållandet. Om säljaren däremot endast bort inse att köparen har en förväntan på hästen som kommer att slå fel, blir säljaren i regel inte felansvarig om inte köparens förväntan var befogad enligt 17 och 18 § § KöpL. I dessa fall blir säljarens culpa överflödigt för frågan om fel föreligger. Om säljaren inte har kännedom om hästens negativa egenskaper, kan hans tystnad inte anses klandervärd.⁴¹ Som stöd för detta resonemang kan man använda köplagens 19 § 2 st, som stadgar att ”även om varan har

³⁹ En ponny, som är mellan 140 cm och 148 cm i mankhöjd.

⁴⁰ T 1416-00.

⁴¹ Håstad, Torgny, *A a*, s 75-76.

sålt i befintligt skick eller med ett liknande förbehåll skall den anses felaktig, om säljaren före köpet har underlåtit att upplysa köparen om ett sådant väsentligt förhållande rörande varans egenskaper eller användning som han måste antas ha känt till och som köparen med fog kunde räkna med att bli upplyst om, under förutsättning att underlåtenheten kan antas ha inverkat på köpet”. Denna paragraf kan användas för att ålägga säljaren en generell upplysningsplikt och inte bara vid friskrivningar såsom att hästen är såld i befintligt skick. Användandet av en befintligt skick-klausul kan rimligen inte ålägga säljaren ett ökat ansvar vad gäller hans upplysningsskyldighet. Håstad menar emellertid att säljarens upplysningsplikt inte behöver stödjas på en analogi från 19 § KöpL utan att denna plikt ”står på egna ben”.⁴²

Jag anser att man även vid köp där köplagen är tillämplig lag kan ålägga säljaren en upplysningsplikt vad gäller hästens tidigare eventuella sjukdomshistoria. Om inte köparen med ledning av exempelvis pris eller synliga tecken på hästen kan förvänta sig att hästen har varit eller är sjuk eller skadad och dessa upplysningar är väsentliga för köparen, skall säljaren lämna köparen upplysningar för att kunna undgå felansvar.

Enligt förarbetena till konsumentköplagen framstod säljarens upplysningsplikt i konsumentförhållanden som väldigt viktig och därför togs regeln in i 16 § 3 st 2 p KKöpL.⁴³ Denna regel stadgar att hästen är att anse som felaktig ”om säljaren före köpet har underlåtit att upplysa köparen om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning som han kände till eller borde ha känt till och som köparen med fog kunde räkna med att bli upplyst om, under förutsättning att underlåtenheten kan antas ha inverkat på köpet”. För att kunna tillämpa regeln i konsumentköplagen krävs inte att näringsidkaren hade för avsikt att underlåta att lämna upplysningar till konsumenten om hästen. Det krävs således inget svek från säljarens sida utan det är tillräckligt att han försummat sin upplysningsplikt i den bemärkelse som nämns i regeln. Det krävs att det är ett förhållande rörande varans egenskaper eller användning. Konsumentköplagen ställer inte upp ett krav på att underlåtenheten skall ha avsett ett *väsentligt* förhållande. Näringsidkaren skall därigenom även lämna upplysningar om mindre betydelsefulla fel eller brister. Plikten omfattar endast sådant som har att göra med varans egenskaper eller användning. Därmed har inte näringsidkaren någon plikt att exempelvis upplysa konsumenten om att det finns en annan likvärdig häst som konsumenten kan köpa för ett lägre pris. Plikten aktualiseras endast om näringsidkaren kände till eller borde ha känt till förhållandet. Med detta läggs en plikt på näringsidkaren att han aktivt skaffar sig upplysningar, som kan vara av betydelse vid bedömningen av hästens egenskaper och användning. Om han inte gör det kan detta läggas säljaren till last, eftersom man då kan anse att han borde ha känt till det. Vad konsumenten kan räkna med att få upplysningar om kan variera med hänsyn

⁴² Håstad, Torgny, *Säljarens upplysningsplikt*, JT 92/93, s 616.

⁴³ Prop 1989/90:89, s 178.

till parternas ställning, vilken typ av vara köpet avser och vilka förhållande i övrigt som råder vid avtalets ingående. I första hand blir konsumentens egna möjligheter att undersöka hästen och därigenom bilda sig en uppfattning om dess beskaffenhet av avgörande betydelse. Det medför inte felansvar för näringsidkaren enligt regeln, även om han har underlåtit sin upplysningsplikt, om detta inte kan antas ha inverkat på köpet. Det kan tänkas att konsumenten skulle ha köpt hästen till samma förmånliga villkor om han hade fått upplysningarna av näringsidkaren.⁴⁴

Ett rättsfall, som avgjordes av Norrköpings tingsrätt, visar vikten av att säljaren upplyser köparen om hästens sjukdomshistoria och andra upplysningar som kan vara av vikt för köparen att få vetskap om. Hästen var sjuk redan vid säljarens eget köp av hästen och bedömdes av en veterinär som så dålig att den borde avlivas. Men efter vila och behandling med massage, verkade hästen emellertid frisk. När hästen inte visade sig ha tillräckligt bra gångarter för att motsvara säljarens krav som dressyryttare, beslutade hon sig för att sälja den. När köparen senare själv skulle sälja hästen, upptäcktes vid veterinärbesiktningen att hästen var sjuk och senare avlivades hästen. Säljaren hävdade att hon hade upplyst köparen om hästens sjukdomshistoria men rätten fann det inte troligt att köparen hade valt att köpa hästen om hon hade varit medveten om att hästen tidigare hade varit så dålig. Felet var väsentligt för köparen och grundade därmed en rätt att häva köpet.⁴⁵

Fallet överklagades till Göta hovrätt. Hovrätten fann att det var ”ostridigt att hästen varit behäftad med fel vid köpetillfället och att detta fel har varit så allvarligt att det i och för sig grundar en rätt till hävning”. Vad gäller rätten till skadestånd gjorde hovrätten den bedömningen att det var klarlagt att köparen inte skulle ha köpt hästen om hon hade fått upplysningar om hästens tidigare sjukdomshistoria. Därigenom ansåg rätten att säljaren hade varit försumlig genom att inte ha informerat köparen om denna.⁴⁶

ARN avgjorde ett ärende som rörde en ponny, som såldes i oktober 1998 och i maj året därpå började den få utslag i man och svans. Utslagen vållade ponnyn så mycket klåda att den blev obrukbar för ridning. Säljaren hävdade att han hade upplyst köparen om ponnyns problem men detta nekade köparen till. Nämnden fann att det inte var troligt att köparen hade köpt ponnyn om han hade fått information om ponnyns problem. Ponnyn var att anse som felaktig enligt 16 § KKöpl.⁴⁷

⁴⁴ Herre, Johnny, *A a*, s 216-217.

⁴⁵ T 449-96.

⁴⁶ T 471-96.

⁴⁷ Änr 1999-5280; ARN prövar förhållandevis få tvister som rör djur på grund av att nämnden inte prövar tvister som innefattar veterinärmedicinska bedömningar.

2.3 Säljarens marknadsföringsansvar

Säljarens marknadsföringsansvar regleras i 18 § KöpL och denna regel motsvaras helt av 19 § 1-3 st KKöpL. I 18 § 1 st KöpL stadgas att ”varan är felaktig om den inte överensstämmer med sådana uppgifter om varans egenskaper eller användning som säljaren har lämnat vid marknadsföringen eller annars före köpet och som kan antas ha inverkat på köpet”. Allmänt lovprisande av hästen medför inget ansvar för säljaren, utan uppgifterna måste ha varit konkreta. Typiska exempel på uppgifter är sådana som har lämnats i broschyrer eller i annonser.⁴⁸ Säljaren behöver inte ha åtagit sig något juridiskt ansvar för uppgiften, det räcker att uppgiften har lämnats före köpet och det kan antas att den inverkat på köparens beslut att köpa hästen.⁴⁹ Det är utan betydelse om uppgifterna har lämnats muntligen eller skriftligen.⁵⁰ Om säljaren lämnar en oriktig uppgift, trots att han inte kände eller borde ha känt till att uppgiften var felaktig, är hästen att anse som behäftad med fel.⁵¹ Rekvisitet ”kan antas ha inverkat på köpet” är menat som en bevislättning för köparen, som måste ha blivit påverkad men kan ha svårt att bevisa vad som påverkade honom att köpa hästen.⁵²

I 2 st stadgas att säljaren kan hållas ansvarig när uppgifterna har lämnats av honom själv, för hans räkning eller i tidigare säljled. Det krävs inte att den person som lämnat uppgiften för säljarens räkning har fullmakt.⁵³ Hästen anses emellertid inte felaktig om inte säljaren kände till eller borde ha känt till uppgifterna.⁵⁴

Enligt 3 st kan säljaren undgå ansvar om uppgiften rättas i tid på ett tydligt sätt. Korrigeringen måste vara konkret inriktad på den oriktiga uppgiften.⁵⁵ Det är omdiskuterat om säljaren kan friskriva sig från ansvar för marknadsföringsuppgifter generellt genom att i avtalet exempelvis skriva in en klausul om att vad som sagts under förhandlingarna inför avtalet eller marknadsföringen endast binder parterna om uppgiften tas in i det skriftliga avtalet. Håstad menar att så kan vara fallet eftersom köplagen är dispositiv men det krävs att friskrivningen är tydlig.⁵⁶ En sådan klausul kan emellertid åsidosättas såsom oskälig enligt 36 § AvtL.⁵⁷

⁴⁸ Prop 1988/89:76, s 88-89.

⁴⁹ Håstad, Torgny, *A a*, s 77.

⁵⁰ Gerhard, Peter, *Köprättens grunder*, s 37.

⁵¹ Håstad, Torgny, *A a*, s 77.

⁵² Prop 1988/89:76, s 88.

⁵³ Ramberg, Jan, *A a*, s 279-280.

⁵⁴ Prop 1988/89:76, s 87.

⁵⁵ Ramberg, Jan, *A a*, s 280.

⁵⁶ Håstad, Torgny, *A a*, s 79.

⁵⁷ Hellner, Jan, Ramberg, Jan, *Speciell avtalsrätt I – Köprätt*, s 68-69.

2.4 Befintligt skick och andra typer av friskrivningar

19 § 1 p KöpL stadgar att varan är felaktig, trots ett allmänt förbehåll om att den säljs i befintligt skick eller liknande, om varan ”inte överensstämmer med sådana uppgifter om dess egenskaper eller användning som säljaren har lämnat före köpet och som kan antas ha inverkat på köpet”.

Ett exempel kan vara att en häst säljs i befintligt skick och säljaren har upplyst köparen om att hästen både är inkörd och inriden. Det visar sig emellertid senare att hästen inte är inkörd. Säljaren har härigenom lämnat felaktiga uppgifter och om köparen inte skulle ha köpt hästen om han hade vetat att hästen inte var inkörd, är hästen att anse som felaktig. Köparen kan kräva köpets återgång trots att hästen har sålts i befintligt skick. Ett annat exempel kan vara att en köpare köper en häst, som säljs i befintligt skick för att tävla med hästen i högre klasser i hoppning. Vid köpet frågar köparen om hästen är lydig och om den hoppar alla förekommande hinder i den högre klassen. Säljaren svarar jakande och köparen köper hästen. Det visar sig emellertid senare att hästen alltid hade vägrat att hoppa vattengravar, vilket säljaren hade underlåtit att upplysa köparen om. Köparen skulle även i detta fall kunna häva köpet eftersom det är väsentligt för honom att hästen hoppar vattengravar, som är en hindertyp som ofta förekommer i högre klasser i hoppning. Detta alltså trots att hästen såldes i befintligt skick.⁵⁸

Enligt 2 p åläggs säljaren ansvar, trots det allmänna förbehållet, om han har ”underlåtit att upplysa köparen om ett sådant väsentligt förhållande rörande varans egenskaper eller användning som han måste antas ha känt till och som köparen med fog kunde räkna med att bli upplyst om, under förutsättning att underlåtenheten kan antas ha inverkat på köpet”.

Villkor av typen ”befintligt skick” kan ses som en form av friskrivning från kvalitet.⁵⁹ Genom att använda sig av uttrycket ”befintligt skick” vill säljaren begränsa sitt ansvar till att endast avlämna hästen till köparen i det faktiska tillstånd som den är i vid köptillfället. Bestämmelsen inbegriper även andra liknande allmänt förbehåll och med detta menas förbehåll, som inte rör hästens beskaffenhet utan sådana som fråntar köparen möjligheten att göra säljaren ansvarig för fel i hästen.⁶⁰

Det krävs att säljaren skall ha vetat om hästens brist i det relevanta avseendet. Genom användningen av orden ”måste antas”, medges köparen en viss lättnad i beviskravet.⁶¹ Säljaren har ingen plikt att företa en undersökning av hästen för att undersöka beskaffenheten på hästen, som han

⁵⁸ Deckeman, Lars, *Vad gäller om hästen är såld i befintligt skick?*, www.ryttarcentrum.com, 2002-02-21.

⁵⁹ Lundmark, Thorsten, *Friskrivningsklausuler giltighet och räckvidd*, s 114.

⁶⁰ Ramberg, Jan, *A a*, s 281-282.

⁶¹ Prop 1988/89:76, s 92.

säljer i befintligt skick. Dock kan förhållandena vara sådana att han inte kan undgå att notera att hästen är felaktig. Detta kan emellertid vara svårt för köparen att bevisa. Säljaren behöver inte ha haft något sveksyfte, utan det är tillräckligt att säljaren försummat sin upplysningsplikt.⁶²

Det kan variera från fall till fall vad köparen med fog kunde räkna med att bli upplyst om. Köparen kan inte förvänta sig att bli upplyst om sådana förhållanden, som han skulle ha märkt vid en undersökning av hästen. Köparen kan däremot förvänta sig att han blir upplyst om hästens tidigare sjukdomshistoria.⁶³

Enligt 3 p kan felansvar göras gällande mot säljaren om varan är i väsentligt sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter med fog har kunnat förutsätta. Detta ger köparen en rätt att kräva en viss miniminivå.⁶⁴ Som utgångspunkt vid bedömningen tas det pris som köparen har erlagt för hästen. Det krävs dock att hästen är i *väsentligt* sämre skick.⁶⁵

Hästsäljare avråds i regel från att använda uttrycket ”befintligt skick” när de vill avtala bort köp- eller konsumentköplagen. En friskrivning kan formuleras som följer: ”Köparen har haft tillfälle att undersöka hästen. Säljaren lämnar inga garantier. Köparen godkänner hästen i det skick den befinner sig”.⁶⁶ Vill säljare och uppfödare begränsa sitt ansvar kan de använda sig av friskrivningsklausuler men varje friskrivning från fel och nedsättning av skadestånd påverkar priset negativt. Detta blir alltså en avvägningsfråga, som säljaren får ta ställning till.

17 § KKöpL om befintligt skick är betydligt mindre omfattande än motsvarande regel i köplagen. I konsumentköplagen är väsentlighetskravet slopat, vilket innebär att om hästen har sålts med förbehållet ”befintligt skick” eller liknande allmänt förbehåll, är den att anse som felaktig om den är i sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter med fog har kunnat förutsätta. En sådan klausul får enligt konsumentköplagen knappt någon verkan alls och bör enligt yrkesverksamma advokater inte användas vid försäljning av häst.⁶⁷

Det finns olika typer av friskrivningar, egenskapsfriskrivningar och påföljdsfriskrivningar. Med det förra menas villkor som inskränker ansvaret för den sålda hästens egenskaper i olika avseenden, antingen genom att säljaren uttryckligen utesluter ansvar för vissa uppräknade egenskaper eller genom mer generella, typ hänvisning till befintligt skick-klausul eller liknande, inskränkningar i den standard som köparen har rätt att kräva av

⁶² Ramberg, Jan, *A a*, s 285.

⁶³ Ramberg, Jan, *A a*, s 285-286.

⁶⁴ Håstad, Torgny, *A a*, s 83.

⁶⁵ Ramberg, Jan, *A a*, s 288.

⁶⁶ Thunholm, Sarah, ”Rättslösa hästsäljare”?, tidningen Ridsport nr 11/1999, s 12-13.

⁶⁷ Thunholm, Sarah, ”Rättslösa hästsäljare”?, tidningen Ridsport nr 11/1999, s 12.

hästen. Med påföljdsfriskrivningar menas att köparen förlorar rätten, helt eller delvis, göra påföljder gällande i händelse av kontraktsbrott. Denna typ av friskrivning kan utesluta vissa typer av påföljder såsom skadestånd eller vara generell och därigenom avse samtliga påföljder.⁶⁸

Behovet av att friskriva sig blir mindre i och med jämningsregeln i 70 § KöpL, som stadgar att ”om skadeståndet är oskäligt med hänsyn till den skadeståndsskyldiges möjligheter att förutse och hindra skadans uppkomst samt omständigheterna i övrigt, kan skadeståndet jämkas”. Vilka förutsättningar som finns för att jämka ett skadestånd får bedömas med utgångspunkt i omständigheterna i det enskilda fallet. Även om en skada är oförutsedd, medför detta inte automatiskt att skadeståndet skall jämkas. Andra omständigheter som skall vägas in är köpets karaktär, vilka parterna är, felets orsak, på vilket vis och hur försumlig den skadeståndsskyldige har varit och hur parterna har uppträtt. Dock bör inte jämkning komma ifråga om felet beror på grovt vållande på den skadeståndsskyldiges sida.⁶⁹

Motsvarande reglering återfinns i 34 § KKöpL. I konsumentköplagen skall även föreliggande försäkringar och försäkringsmöjligheter på säljarens sida beaktas. Jämkning kan göras om det skulle vara oskäligt betungande för den skadeståndsskyldiges ekonomiska situation. Om säljaren har eller har haft en möjlighet att teckna en försäkring, som täcker det aktuella skadeståndet, är det inte oskäligt betungande för säljaren att utge skadeståndet.⁷⁰

I det av Deckemans avtal som skall användas när konsumentköplagen är tillämplig kan säljarens ansvar för hästens hälsa begränsas enligt olika kryssalternativ. Här kan tiden begränsas under vilken säljaren ansvarar för fel. Säljaren kan även friskriva sig från ansvar för sådana fel vars symptom inte förelåg vid riskens övergång och det finns ett utrymme där säljaren kan skriva in de fel han friskriver sig ifrån. Detta kan te sig något märkligt eftersom säljaren inte kan friskriva sig på detta sätt vid en försäljning som regleras av konsumentköplagen. Det kan förleda köparen att tro att han inte kan göra felet gällande eller att säljaren kan tro att han inte kan göras ansvarig för några fel. I slutet av avtalet, som för övrigt är på fyra sidor varav en sida utgörs av kommentarer till själva avtalstexten, står det att kontraktet är upprättat i enlighet med konsumentköplagen och att avtalsvillkor som i jämförelse med konsumentköplagen är till nackdel för köparen därigenom är utan verkan mot köparen.

I Deckemans andra kontrakt, som är tillämpligt på köp som regleras av köplagen, har däremot säljarens ansvar för hästens hälsa en något annorlunda utformning. Här kan något eller några av följande alternativ kryssas i; att såvitt säljarens vetskap hästen är fri från sjukdomar, att köparen har låtit veterinärbesiktiga hästen och att han därigenom bekräftar

⁶⁸ Lundmark, Thorsten, *A a*, s 36-37.

⁶⁹ Prop 1988/89:76, s 206-207.

⁷⁰ Herre, Johnny, *A a*, s 351-352.

att hästen är i avtalsenligt skick och säljaren friskriver sig från allt ansvar för dolda fel, vilket har beaktats då priset för hästen fastställdes och plats för redogörelse för tidigare sjukdoms- och skadeförlopp och tid för behandling av dessa.

I Leissners avtal är säljarens ansvar för hästens skick utformat så att han kan kryssa i olika rutor och därigenom antingen intyga att hästen är fullt frisk, beskriva hästens sjukdomshistorik, vilka behandlingar hästen har genomgått och vem som har utfört behandlingen, definiera för vilka fel och brister han friskriver sig från ansvar och att köparen godtar hästens skick och avstår med bindande verkan från att göra anspråk på säljaren i anledning av fel på hästen.

Följande rättsfall från Uppsala tingsrätt visar på vikten av att dels standardkontrakten är lämpligt upplagda, dels att parterna bör sätta sig in i för vad de förbinder sig när de undertecknar avtalet. Köparen förvärvade i maj 1997 en halvblodshäst av säljaren för en köpeskilling om 60 000 kr. Parterna fyllde samma dag i ett förtryckt standardkontrakt. Hästen veterinärbesiktigades i samband med köpet och gick igenom besiktningen utan anmärkning. Hästen blev emellertid halt och köparen reklamerade två månader efter köpet och ville häva köpet. Detta då hästen inte kunde användas för det avsedda ändamålet, dressyrridning, och att den inte heller kunde försäkras eftersom orsaken till hältan, en hovbroskförbening, hade förelegat vid riskens övergång. Därigenom var felet väsentligt för köparen och säljaren måste ha insett detta. Säljaren bestred köparens yrkanden och menade att en friskrivning hade gjorts i kontraktet, om fel ansågs föreligga. Parterna var överens om att köplagen skulle vara tillämplig lag på tvisten. Av punkt 13 i kontraktet framgick bland annat att ”hästen är fullt frisk såvitt säljaren vet, men säljaren ansvarar inte för fel vars symptom inte förelåg vid riskens övergång”. Uppsala tingsrätt ansåg att denna friskrivning troligen inte skulle vara giltig i ett näringsidkare-konsumentförhållande. På sidan tre i kontraktet stod det att ”Detta kontrakt är upprättat enligt Konsumentköplagen. Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelser i Konsumentköplagen är till nackdel för köparen är utan verkan mot köparen om ej annat anges i lagen”. Eftersom båda parter var överens om att köplagen var tillämplig lag, ansåg tingsrätten att friskrivningsklausulen var en medveten vald ansvarsförskjutning och därigenom var den att anse som giltig. Därigenom saknade rätten anledning att pröva om ett faktiskt fel hade förelegat vid riskens övergång, om detta hade varit väsentligt och om reklamation hade skett i tid.⁷¹

Domen överklagades till Svea hovrätt. Hovrätten ansåg att det kontrakt parterna hade använt sig av hade en mindre lyckad utformning och det avtal parterna hade träffat var oklart och motsägelsefullt på flera punkter. Hästen var att anse som felaktig i köprättslig mening i och med att det var visat att hältan kunde härledas till en skada som hade funnits före köpet och att

⁷¹ T 3787-97.

hältan gjorde hästen obrukbar som ridhäst. Frågan var om köparen hade rätt att göra gällande någon köprättslig påföljd på grund av detta fel. Hovrätten ansåg att köplagen var tillämplig lag och att ansvarsbegränsningen i punkten 13 var en medveten vald ansvarsförskjutning och då hästen inte hade uppvisat några symptom vid riskens övergång, fastställde hovrätten tingsrättens dom.⁷²

2.5 Undersökning av hästen före köpet

20 § 1 st KöpL stadgar att köparen inte har rätt att åberopa ett fel som han måste antas ha känt till vid köpet. Köparen skall ha haft faktisk kännedom om felet. Detta kan föranleda bevissvårigheter och beviskravet har anpassats till vad som kan framgå av objektivt konstaterbara förhållanden.⁷³ Köparen kan ha noterat en viss omständighet, som kan vara en indikation på att det är fel i hästen, men han kanske inte har förstått felets betydelse. I de fall köparen har gjort iakttagelsen men utan att förstå sambandet, kan säljaren göras ansvarig för fel i hästen.⁷⁴

Om köparen enligt 20 § 2 st KöpL har undersökt hästen före köpet ”eller utan godtagbar anledning underlåtit att följa säljarens uppmaning att undersöka den, får han inte såsom fel åberopa vad han borde ha märkt vid undersökningen, om inte säljaren har handlat i strid mot tro och heder”. Köparen har ingen generell undersökningsplikt. Kraven på köparen avseende den undersökning som han har gjort, varierar med hänsyn till omständigheterna.⁷⁵ Sedvänja i branschen och hästens beskaffenhet är av avgörande betydelse.⁷⁶

Säljaren kan göra vissa uttalanden om hästen eller uppträda på visst vis och detta kan i vissa fall leda till att köparen kan begränsa sin undersökning eller helt befria köparen från att undersöka hästen före köpet.⁷⁷ Vidare kan vissa saker öka köparens undersökningsplikt av hästen. Exempel på detta kan vara svullnad i ett ben eller ryggömhet.

⁷² Hovrättens dom i målet T 1362-98 har refererats av Savin, Peter, ”Rätt formulering viktig i kontraktet”, tidningen Ridsport nr 7/1999, s 49.

⁷³ Prop 1988/89:76, s 94.

⁷⁴ Ramberg, Jan, *A a*, s 292-293.

⁷⁵ Jämför NJA 1955 s 75. Köparen av en båtmotor ansågs inte bort upptäcka före köpet att motorn endast hade 65 hästkrafter och inte 100 hästkrafter, som säljaren hade utlovat.

⁷⁶ Ramberg, Jan, *A a*, s 292-294.

⁷⁷ Prop 1988/89:76, s 94; Jämför NJA 1996 s 598. En man hade vid ett flertal tillfällen undersökt en husbil, som han hade för avsikt att köpa. Vid ett av dessa tillfällen påtalade hans fru att hon kunde känna en mögellukt i husbilen. Säljaren förklarade detta med att lukten eventuellt kunde bero på att husbilen stått ute under vintern. På grund av säljarens lugnande och bagatelliserade ordalag godtog paret förklaringen och undersökte inte saken närmare. Efter köpet upptäckte köparen att bilen var kraftigt angripen av röta. HD fann att fuktskadorna utgjorde ett fel enligt 19 § 1 st 3 p KöpL och att 20 § 2 st KöpL inte utgjorde något hinder för köparen att åberopa felet i husbilen.

Motala tingsrätt avkunnade dom i ett mål som rörde köparens undersökningsplikt. Z-bolaget köpte en häst av S-bolaget för 100 000 kr. Före köpet hade köparen lånat hästen för att delta i en hoppträning och efter träningen hade hästen uppvisat ömhet i ryggen. Parterna hade diskuterat detta och köparen trodde att hästen endast led av träningsvärk. Vid veterinärbesiktningen knappt två veckor efter träningen bedömdes hästen vara fullt frisk. Drygt ett halvår senare röntgades hästens rygg och då konstaterades att hästen hade en ryggdefekt, som hade förelegat vid riskens övergång och köparen ville därför häva köpet. Tingsrätten fann att värken efter träningen kunde härledas till ryggdefekten och att felet hade förelegat vid köpet. Även om symptomen lätt kunde förväxlas med träningsvärk rörde det sig om en förhållandevis dyr häst, som skulle användas till ett särskilt ändamål, nämligen tävlingshäst i hoppning. Köparen hade haft tillgång till hästen och ändå inte utrett orsaken till värken och därför ogillades köparens talan. I detta fall hade köparen genom ryggömheten fått en förstärkt undersökningsplikt. Hänsyn togs även till att köpeskillingen för hästen var tämligen hög.⁷⁸

I konsumentköplagen finns ingen regel motsvarande 20 § KöpL angående köparens undersökningsplikt. Dock kan en analog tillämpning göras av 20 § 1 st KöpL. Konsumenten kan därigenom inte åberopa vad han kände till vid köpet. Han har vidare en begränsad undersökningsplikt enligt en analogi med 20 § 2 st KöpL men kraven enligt denna plikt skall inte ställas särskilt högt. Har konsumenten undersökt hästen före köpet kan han inte åberopa som ett fel något han har upptäckt och förstått innebörden av eller sådant han borde ha upptäckt vid en ytlig granskning av hästen. Om näringsidkaren uppmanar konsumenten att undersöka hästen, kan konsumenten inte utan skäl undandra sig denna uppmaning. Uppvisar säljaren exempelvis ett besiktningsprotokoll, har konsumenten inte längre någon skyldighet att undersöka hästen avseende de egenskaper som därigenom garanteras av protokollet.⁷⁹

Även veterinärer har märkt av att tvister rörande fel i häst har ökat på senare tid. Genom att veterinärer utför besiktningar och även kan inkallas som sakkunniga vid rättegångar kommer de i kontakt med fel i häst. Hästar är biologiskt material, som hela tiden är i förändring utan att några problem behöver uppstå. I en artikel förordar en veterinär den tyska modellen.⁸⁰

⁷⁸ T 141-98.

⁷⁹ Herre, Johnny, *A a*, s 257-261.

⁸⁰ Rydén, Göran, "Fyra veterinärers hjärtefrågor" tidningen Ridsport Special nr 1/1999, s 60-63 och "Återgångsfel kan ge rätt att häva köpet", tidningen Ridsport nr 12/1999, s 19 samt telefonintervju med leg vet Göran Rydén december 2001; I Tyskland har hästköp reglerats i en egen lag, "Viehkaufrecht". Lagen tillkom år 1899 för att minska lantbrukets risktagande när de handlade med djur. Lagen omfattar även handel med kor, grisar etc. Säljaren ansvarar under sex veckor från köpet endast för sex stycken så kallade "Hauptmängel" (väsentliga fel), som hänför sig till vissa sjukdomar, olater och mentala problem. Om säljaren garanterar någon egenskap eller viss kapacitet hos hästen, kan köparen göras ansvarig om hästen saknar egenskapen eller inte har den utlovade kapaciteten, även om felet inte är att anse som ett "Hauptmangel". Säljaren kan även göras ansvarig

Veterinärerna jag har varit i kontakt med rekommenderar en ordentlig besiktning av hästen där även ett arbetsprov skall ingå. Vid den besiktning som veterinär Rydén förordar, longeras hästen i 15 minuter för att kontrollera eventuella rörelsestörningar och hjärt- och lungfunktionen. Vidare görs även auskultation⁸¹, palpation⁸², hovar och öron kontrolleras, fibroskopi⁸³ av näsa, hals och luftstrupe, ögonen lysas med fokalt ljus⁸⁴, tänderna palperas och raspas vid behov, hästens rörelser kontrolleras på rakt spår på hårt underlag i skritt och trav, vid vilken hakar och grepp används på hästar över sex år och böjprov av hela benet. Han rekommenderar även röntgen med 12 bilder, varav två bilder av varje has. Rydén menar att när det finns bra metoder såsom fibroskopi skall dessa användas vid besiktningar för att få en så rättvis bedömning av hästens skick som det är möjligt och detta kan vara väl investerade pengar för att undvika en framtida tvist, som kan medföra avsevärt högre kostnader för den förlorande parten.⁸⁵

Veterinärer har framfört kritik mot den enligt dem oftast överdrivna oron för osteochondros, lösa benbitar. Påtagligt oftare upptäcks osteochondros vid besiktningar än att hästar är halta av det och blir behandlade för det av veterinärer. En upptäckt av lösa benbitar kan orsaka att affären inte blir av eller att priset sjunker på hästen. Försäkringsbolagen brukar även vara benägna att sätta in en reservation för just det benet. Vid undersökning av en häst som är i fullt arbete och inte visar några reaktioner, till exempel ledfyllnad eller halta, är upptäckten av lösa benbitar ett bifynd som inte bör ha avgörande betydelse. Utan kliniska symptom rekommenderas inte någon operation.⁸⁶ Åtskilliga hästar är behäftade med osteochondros utan att de uppvisar några kliniska symptom och detta innebär sålunda inte att osteochondros per automatik medför att köpet skall gå åter.⁸⁷

Vid köp av häst brukar de hästhandlare jag har varit i kontakt med låta utföra samma typ av besiktning, som de rekommenderar sina kunder att göra; det vill säga en veterinärbesiktning, där både röntgen och arbetsprov ingår. De använder sig även av sitt kontaktnät för att efterhöra hästens tidigare tävlingsresultat och andra upplysningar, som kan vara av betydelse.

om han förfar bedrägligt i samband med köpet. Förtiger säljaren en egenskap hos hästen, har köparen rätt att kräva att köpet går åter mot återfående av köpeskillingen med tillägg för ränta.

⁸¹ Undersökning av kroppen genom lyssnande.

⁸² Undersökningsmetod vid vilken veterinären med händerna känner efter ett organs läge, sjukliga förändringar och dylikt.

⁸³ Fiberoptisk undersökning av näsa, hals och luftstrupe.

⁸⁴ Ögat lysas med en stark lampa för att undersöka om hästen har någon ögonsjukdom.

⁸⁵ En sådan besiktning med röntgen kostar sammanlagt 3 550 kr inklusive moms. Priset är per 2002-01-01 på Stenestads Hästklinik.

⁸⁶ Lindberg, Charlie, *Fyra veterinärers hjärtefrågor – överdriven oro för osteochondros*, tidningen Ridsport Special nr 1/1999, s 60-61.

⁸⁷ Deckeman, Lars, *Hästsäljare är icke rättslösa!*, tidningen Ridsport nr 14/1999, s 56.

Följande rättsfall visar att ett veterinärintyg, som inte påvisar några fel i hästen, är en presumtion för att hästen är felfri vid köpet. A köpte den 22 september 1999 en häst av M för 100 000 kr för att använda den för tävling. Vid köpet veterinärbesiktigades hästen utan anmärkning. Drygt en månad senare upptäckte köparen att hästen rörde sig ojämnt och hästen undersöktes strax därefter av en veterinär. Hästen befanns halt på båda bakbenen. Lidköpings tingsrätt fann i målet det styrkt att orsaken till hältan, som visade sig drygt en månad efter köpet, förelåg vid riskens övergång. Köparen hade inte brutit i sin undersökningsplikt, eftersom felet hade varit svårt att upptäcka för andra än veterinärer. Eftersom köparen hade krävt en veterinärbesiktning och att hästen vid denna var utan anmärkning, ansågs säljaren ”ha utfäst felfrihet i aktuellt avseende”. Köparen hade köpt hästen som tävlingshäst och eftersom prognosen inte var så god att hästen skulle bli frisk, var felet av väsentlig betydelse för köparen och denna hade rätt att häva köpet.⁸⁸ Göta hovrätt fastställde senare tingsrättens dom.⁸⁹

⁸⁸ T 17-00.

⁸⁹ T 385-00.

3 Avgörande tidpunkt för felbedömningen

3.1 Hästens beskaffenhet vid riskövergången

Enligt 21 § KöpL skall bedömningen av om det föreligger fel i hästen ske med hänsyn till hästens beskaffenhet när risken för hästen går över på köparen. Enligt 21 § 1 st 2 p KöpL kan köparen göra gällande ett fel som fanns vid avlämnandet, även om felet visar sig därefter. Här avses sådana fel som vid avlämnandet fanns "in nuce" (i nöten). En försämring av hästen efter avlämnandet behöver inte bero på ett fel, som fanns före riskövergången, utan kan även bero på saker som köparen bär ansvaret för, såsom onormalt bruk, vanvård eller olyckshändelse. Frågan är i sådana fall hur bevisbördan skall fördelas. Det bör vara tillräckligt att köparen kan göra sannolikt att försämringen beror på något som säljaren bär ansvaret för, för att ett fel skall anses föreligga.⁹⁰

Denna reglering motsvaras av 20 § KKöpL, som stadgar att "frågan om varan är felaktig skall bedömas med hänsyn till dess beskaffenhet när den avlämnas. Säljaren svarar för fel som har funnits vid denna tidpunkt, även om felet visar sig först senare".

Enligt artikel 5.3 i konsumentköpsdirektivet skall, om inte motsatsen bevisas, en bristande avtalsenlighet som visar sig inom sex månader från leveransen av varan presumeras ha funnits vid tidpunkten för leveransen om detta inte är oförenligt med varans eller den bristande avtalsenlighetens art. Det finns ingen motsvarande regel i konsumentköplagen. Detta kommer att innebära en bevislättning för köparen i händelse av fel som visar sig inom sex månader från leveransdatum. I det fall förslaget går igenom presumeras hästen ha haft felet vid leveransen om felet uppenbarar sig i hästen inom sex månader från leveransdagen. Vad gäller min bedömning av "varans art" torde detta syfta exempelvis på färskvaror och liknande och därigenom skulle hästar falla utanför detta begrepp. "Felets art" torde syfta på en olyckshändelse eller liknande och för sådana skall naturligtvis inte säljaren lastas.

"Kissing spines" eller överridande tornutskott⁹¹ kan upptäckas om hästens rygg röntgas. Hästen behöver emellertid inte uppvisa några symptom vid köpet om den har en kraftig och vältränad rygg, eftersom detta kan förhindra

⁹⁰ Håstad, Torgny, *A a*, s 89-91.

⁹¹ Det är när någon eller några av bröstkotornas kotutskott pressas mot varandra. Detta drabbar framförallt äldre ridhästar. Det blir mycket smärtsamt för hästen när tornutskotten når varandra och hästen kan bland annat stegra sig eller vägra gå framåt. Hästägaren märker som regel en gradvis lynesförändring hos hästen.

att symptom på kissing spines uppstår. Besvären i samband med kissing spines uppkommer ofta när hästen av någon anledning har vilat under en längre tid och sedan åter sätts i träning. Detta är exempel på fel som kan föreligga vid riskens övergång men som inte behöver visa sig förrän hästen tränas mindre. Problemet kan avhjälpas genom att muskulaturen återställs genom ett anpassat träningsprogram och massage. Skulle dessa åtgärder inte hjälpa kan ett kirurgiskt ingrepp ta bort de aktuella tornutskotten. Detta är emellertid ett relativt stort och dyrt ingrepp med en konvalescenstid på cirka fyra månader. Genom ett sådant ingrepp har många hästar kunnat fortsätta som ridhästar efter konvalescensen.⁹²

Följande rättsfall handlar om kissing spines, vilket som nämnts ovan kan vara svårt att upptäcka, och frågan var om det var ett fel som hade förelegat vid riskens övergång. A köpte i december 1997 en häst av B för 75 000 kr och hästen skulle användas som ridhäst. Före leveransen hade hästen veterinärbesiktigats och exportröntgats. På grund av så kallade kissing spines, vilket gav hästen svåra ryggsmärtor, var hästen emellertid helt oridbar efter köpet. Knappt två år efter köpet avlivades hästen på grund av ryggproblemen och köparen yrkade på skadestånd av säljaren eftersom köparens försäkringsbolag inte ville betala ut någon försäkringsersättning då de ansåg att felet förelåg redan vid köpet. Gotlands tingsrätt ansåg att det genom obduktionen av hästen hade bevisats att de patologiska förändringarna förelegat redan vid köpet. Den sammanlagda bevisningen visade att det hade förelegat ett fel i hästen vid leveransen och tingsrätten biföll därför köparens skadeståndstalan fullt ut.⁹³ Svea hovrätt fastställde senare tingsrättens dom.⁹⁴

Lynnesfel, det vill säga en rubbning i hästens beteendemönster som begränsar dess brukbarhet, är ett exempel på ett fel som kan vara svårt att visa att det förelåg vid riskens övergång. Det förekommer inte så ofta att köparen försöker häva köpet på grund av lynnesfel. Det beror på att gränsdragningen mellan vad som är lynnesfel är svår att dra och att försäkringsbolagen inte längre dömer ut hästar på grund av lynnesfel. En hästs beteende kan snabbt förändras på grund av nya rutiner, ryttere och miljö. Även om ett lynnesfel kan styrkas exempelvis fyra månader efter köpet betyder det inte att det förelåg vid köpet. Genom felaktig hantering kan köparen förändra hästens beteende och detta skall inte säljaren lastas för.

Stockholms tingsrätt dömde i ett mål där frågan var om felet hade förelegat vid köpet. I januari 1999 köpte C en ponny till sin dotter av K för 60 000 kr. Vid köpet uppvisades ett veterinärintyg, som visade att hästen var frisk. Fyra månader efter köpet yrkade köparen återgång av köpet och återfående av köpeskillning och skadestånd avseende de kostnader hon hade haft för bland

⁹² Rülcker, Claes, tidningen Ridsport, *Veterinärspalten*, nr 1/2002, s 47.

⁹³ T 84-00.

⁹⁴ T 30-01.

annat veterinärvård och skoning under hänvisning att hästen var behäftad med fel vid köpet. Felet var väldigt svårt att upptäcka och upptäcktes först vid ett tredje veterinärbesök. Felet bestod i att hästen hade defekter i knä- och kotled, vilket gjorde att den inte kunde användas för ridning eftersom hästen kastade av ryttaren ett flertal gånger. Tingsrätten fann i målet att det fanns ett fel, som kunde göras gällande i målet men att det inte fanns någon veterinärmedicinsk bevisning som visade att felet förelåg vid tidpunkten för köpet. Det gick inte heller att dra några säkra slutsatser av att hästen hade varit svår att rida efter köpet. Köparen hade därmed inte förmått visa att hästen varit behäftad med fel vid köpet.⁹⁵

Detta rättsfall visar vilka svårigheter det kan finnas med att tidsbestämma fel hos hästen och visar även vikten av en kvalificerad veterinärbesiktning vid köpet för att på så vis kunna förebygga tvister i största möjliga mån. I det här fallet gjordes en veterinärbesiktning före köpet men felet visade sig tydligt först när ryggen belastades med tyngd. Det är inte säkert att felet kunnat upptäckas vid en vanlig veterinärbesiktning men det är att föredra att samtidigt med besiktningen låta utföra ett arbetsprov på hästen.⁹⁶

3.2 Garantier

Har säljaren genom en garanti eller liknande utfästelse åtagit sig att under en viss tid svara för hästens användbarhet eller andra egenskaper, svarar han enligt 21 § 2 st 2 p KöpL för en försämring såsom ett fel. Detta under förutsättning att försämringen avser en sådan egenskap som omfattas av säljarens åtagande.⁹⁷ Enligt förarbetena är det endast funktionsgarantier och garantier med avseende på någon egenskaps bestånd under viss tid som kan flytta fram tidpunkten för felbedömningen. Är det fråga om andra garantier av mer begränsat slag sker felbedömningen enligt huvudregeln i första stycket med hänsyn till varans beskaffenhet vid riskens övergång.⁹⁸ Oavsett garantier torde säljaren vara ansvarig för att hästen skall hålla under den tid motsvarande varor normalt förväntas hålla. Köparen kan alltså förvänta sig en hållbarhetspotential av hästen. Försämras hästen under denna tid, kan säljaren göras ansvarig för fel i hästen, om det kan göras sannolikt att felet fanns vid riskövergången.⁹⁹

Motsvarande reglering finns i 21 § KKöpL. En garanti från säljarens sida kan sägas innebära att säljaren lovar att hästen skall hålla under garantitiden. Konsumenten behöver då inte visa att felet förelåg vid riskövergången.¹⁰⁰

⁹⁵ T 8936-99.

⁹⁶ Med arbetsprov menas att hästen longeras, det vill säga att hästen är hålls fast i en longerlina och springer i en vid cirkel i båda varven, eller att hästen rids av en ryttare.

⁹⁷ Ramberg, Jan, *A a*, s 302.

⁹⁸ Prop 1988/89:76, s 96.

⁹⁹ Håstad, Torgny, *A a*, s 232-233.

¹⁰⁰ I ARN 1992/93 ref 16 uttalade nämnden att reklam om att viss utomhusfärg hade en hållbarhetstid om minst tio år inte kunde anses vara en garanti.

Enligt förarbetena menas med ”försämring” inte sådan förslitning eller förändring av varan som är en följd av normal användning utan det skall vara fråga om en ”bristfällighet” i någon form.¹⁰¹ Enligt 21 § 2 st KKöpl befrias säljaren från ansvar om han kan visa att försämringen beror på en olyckshändelse eller liknande efter riskövergången eller på vanvård, onormalt brukande eller liknande förhållande på köparens sida. Säljaren har bevisbördan och det är tillräckligt att säljaren gör det sannolikt att försämringen är att hänföra till köparen.¹⁰²

En garanti, som säljaren kan lämna är exempelvis att hästen inte lider av kroniskt fång eller lösa benbitar. Det är vanskligt för säljaren att lämna uttryckliga garantier när han säljer en häst, eftersom det rör sig om en levande varelse. Det är troligen därför inte så vanligt förekommande vid hästköp. En garanti behöver inte vara en uttrycklig utfästelse utan kan istället vara en seriös presentation av hästen, där köparen erhåller hästens hela historia men denna presentation skall vara så tydlig att köparen förstår hela dess innebörd.¹⁰³ När det gäller hästar kan det vara svårt att säga vilken hållbarhetspotential en häst kan förväntas ha. Vissa faktorer kan däremot spela in vid bedömningen, såsom hästens ålder och pris. Är det en äldre häst, är det naturligt att köparen inte kan förvänta sig samma hållbarhet, som hos en yngre häst. Även yttre faktorer kan spela en stor roll vad gäller att förlänga hästens hållbarhet. Betydande faktorer kan vara en för hästen väl anpassad träning, skötsel och foderstat. Brister inom dessa faktorer kan avsevärt påverka hästens hållbarhet.

3.3 Vad risken innebär

Som framhållits ovan är den relevanta tidpunkten för felbedömningen när risken går över från säljaren till köparen. Innebörden av att bära risken för att hästen skadas, är att ansvaret för sådana händelser som inte beror på den andra parten åvilar den riskbärande parten, så kallade *causa-händelser*.¹⁰⁴

Enligt huvudregeln i 13 § 1 st KöpL medför avlämnandet att risken för hästen övergår från säljaren till köparen. Risken kan enligt 13 § 2 st KöpL övergå på köparen redan innan hästen har avlämnats om den inte har avlämnats i tid och detta har berott på köparen eller något förhållande på hans sida. Det krävs dock att säljaren har gjort vad som ankommer på honom för att överlämnandet skall kunna ske. Detta beror på att köparen genom sin försummelse begår ett avtalsbrott och på grund av detta sker riskövergången tidigare än enligt huvudregeln i 13 § 1 st KöpL. För att det skall bli en förtida riskövergång krävs emellertid enligt 14 § KöpL att hästen

¹⁰¹ Prop 1989/90:89, s 110.

¹⁰² Herre, Johnny, *A a*, s 249-250.

¹⁰³ L St Andreánszky, Charlotte, ”*Lagens möjligheter kan utnyttjas bättre*”, tidningen Ridsport nr 14/1999, s 57.

¹⁰⁴ Ramberg, Jan, Herre, Johnny, *Allmän köprätt*, s 54.

skall kunna identifieras som den häst som köparen har köpt. Denna bestämmelse gäller främst specieköp.¹⁰⁵ Om parterna har överenskommit att hästen skall avlämnas inom en viss tidsperiod, går risken för hästen över på köparen först när denna period går ut, eftersom köparen inte är i dröjsmål dessförinnan.¹⁰⁶ I konsumentköplagen finns det ingen reglering motsvarande 13 § 2 st KöpL, eftersom näringsidkaren genom olika åtgärder såsom försäkringar kan gardera sig mot olyckshändelser.¹⁰⁷

Riskövergången anknyter till själva avlämnandet. Reglerna om avlämnande finns i 6-7 § § KöpL. 6 § KöpL stadgar att hästen är avlämnad när köparen har tagit hand om den och 7 § KöpL reglerar transportköp. Risken för hästen i konsumentförhållanden regleras i 8 § KKöpL, som stadgar att risken går över på köparen när hästen har kommit i köparens besittning. I motsats till köplagen finns ingen särregel för det fall att köparen fördröjer avlämnandet. Risken övergår inte på konsumenten förrän han har fått hästen i sin besittning.¹⁰⁸ Begreppet besittning innebär att konsumenten faktiskt innehar hästen.¹⁰⁹

Däremot stadgas i 20 § 2 st KKöpL ett undantag från huvudprincipen om att felbedömningen skall göras vid avlämningstillfället. Det är i de fall då konsumenten har underlåtit att hämta varan i rätt tid och därigenom svarar inte näringsidkaren för försämringar hos varan som enbart beror på varans beskaffenhet. De varor som här avses är främst färskvaror och liknande.¹¹⁰

Det är inte ett helt riskfritt moment att lasta en häst och en del skador kan uppkomma både vid lastningen och under själva transporten. Naturligtvis är riskerna större vid lastning av yngre och mer oerfarna hästar och hästkunskapen hos människorna som hanterar hästen har även betydelse. I de fall där köparen hämtar hästen hos säljaren anses enligt advokat Andreas Hagen risken övergå på köparen när hästens sista ben går in på transportfordonet. Blir hästen skadad dessförinnan är det alltså säljaren som bär ansvaret för skada på hästen.¹¹¹

Enligt Deckemans avtal övergår risken för hästen när hästens sista ben har lämnat transporten om det är säljaren som ombesörjer transporten och när hästens sista ben beträder någon del av transportmedlet om det är köparen som hämtar hästen hos säljaren. Enligt Leissners köpeavtal övergår risken på köparen då lastluckan på transporten har stängts och låsts om det är köparen som hämtar hästen och om säljaren lämnar hästen, övergår risken när hästens sista hov har lämnat transportfordonet. Enligt min mening är

¹⁰⁵ Ramberg, Jan, Herre, Johnny, *A a*, s 55.

¹⁰⁶ Prop 1988/89:76, s 80.

¹⁰⁷ SOU 1976:66, s 230 och SOU 1984:25, s 110-111.

¹⁰⁸ Håstad, Torgny, *A a*, s 225.

¹⁰⁹ Håstad, Torgny, *Sakrätt*, s 50.

¹¹⁰ Herre, Johnny, *A a*, s 202-205.

¹¹¹ Hagen, Andreas, *Hästen skadades vid leveransen*, www.aftonbladet.se/sport/ridsport/juridik, 2002-01-14.

varianten i Leissners avtal bättre eftersom man med denna utformning av riskens övergång kan undvika gränsdragningsproblem i de fall där köparen hämtar hästen och hästen skadar sig vid lastningen. Detta eftersom det kan förekomma att hästen går in i transporten och sedan kastar sig ut igen innan man har hunnit stänga bakluckan. Om det är avtalat att säljaren bär risken för hästen tills bakluckan är stängd behöver parterna inte diskutera om hästen hade hunnit ställa alla hovarna på transportmedlet.

4 Försäkring

För att fördela riskerna vid en försäljning av hästen kan hästägaren vilja teckna en försäkring för sin häst mot dolda fel. De fyra stora aktörerna på den svenska marknaden för hästförsäkringar, Agria, SveLand, If och Folksam, har uppmärksammat behovet och de har alla en försäkring som kan tecknas mot så kallade dolda fel. Försäkringen täcker kostnaderna för att avhjälpa felet, exempelvis kostnaden för operation av lösa benbitar. Vidare utges ersättning till det belopp hästen var försäkrad i om hästen måste avlivas på grund av ett dolt fel. Den täcker inte köpeskillingen om köpet skulle gå åter och är inte heller någon ansvarsförsäkring, som täcker eventuella skadestånd.¹¹²

Försäkringarna omfattar fel som har funnits när försäkringen tecknades/ändrades men som då inte kunnat upptäckas eller var kända. Synliga fel omfattas inte av säljansvarsskyddet utan det är endast veterinärmedicinska fel, som inte kunnat upptäckas vid en besiktning, som omfattas av skyddet. Även medfödda dolda fel omfattas av försäkringen.

Folksam är det enda bolag, som har en försäkring för äldre hästar. Denna kan tecknas för fullblod och halvblod upp till fem års ålder, travhästar till två års ålder och övriga raser till sex års ålder. Det krävs godkänd veterinärbesiktning och i vissa fall, beroende på försäkringsbeloppet, även röntgenutlåtande. Försäkringen tecknas i samband med försäljningen och denna gäller under två år från försäljningsdagen för det ansvar säljaren har gentemot köparen. Premien betalas som en engångspremie och storleken på denna bestäms av försäkrings- och försäljningsbeloppet. Denna försäkring kräver inte att köparen håller hästen försäkrad eftersom det är säljaren som har den giltiga försäkringen tecknad.

Det sagda kan exemplifieras av att en uppfödare försäkrar sitt föl för 50 000 kr och hästen säljs som treåring. Den nya ägaren höjer försäkringen till 100 000 kr. Händer något med hästen under de två år som reklamationstiden i konsumentköplagen gäller, som kan härledas till dolda fel och som gör hästen obrukbar och därigenom måste avlivas, faller försäkringen ut till fulla värdet 100 000 kr.

Det kan vara en fördel för köparen att köpa en häst, som är försäkrad vid köpet även om det bara är en vanlig försäkring, som täcker veterinärvård och en försäkringsersättning som utfaller om hästen måste avlivas. Om köparen köper en häst, som är oförsäkrad vid försäljningen, och det senare skulle visa sig att det förelåg fel i hästen vid riskens övergång, betalar

¹¹² Thunholm, Sarah, *Kan man försäkra sig mot dolda fel?*, tidningen Ridsport nr 13/1999, s 56.

försäkringsbolaget inte ut någon ersättning eftersom bolaget försäkrar en frisk häst och inte de eventuella fel hästen har.¹¹³

I alla tre standardkontrakten finns en klausul, som stadgar att en förutsättning för köpet är att hästen skall kunna försäkras utan reservationer inom en månad efter köpet. Denna klausul är i och för sig bra men har visat sig kunna leda till komplikationer när försäkringsbolagen har förändrat tillämpningen av sina villkor. De har börjat hårdra sina villkor lite mer och sätter dit reservationer i efterhand. Det är vanligt att köparen köper hästen och tar hem den innan han har fått besked från försäkringsbolaget att hästen har blivit försäkrad. Om köparen exempelvis två månader efter köpet anmäler att hästen skall behandlas för strålbenshälta, förekommer det att försäkringsbolaget hävdar att detta problem förelåg redan då försäkringen tecknades. Hästen beläggs med en reservation för problemet och då utgår ingen försäkringsersättning.

¹¹³ Om inget annat anges grundar sig detta kapitel på telefonsamtal med representanter för de olika försäkringsbolagen under december månad 2001; För sina egna uppfödningar tecknar en av Sveriges större hästhandlare en försäkring, Agria Extra, för att gardera sig mot eventuella dolda fel, som kan visa sig efter en försäljning. Han anser att detta ger hästen ett mervärde även för köparen. Väljer köparen mellan två likvärdiga hästar i samma prisklass hos honom och en annan säljare är det ett försäljningsargument att ha en sådan försäkring tecknad för hästen.

5 Påföljderna i anledning av fel i hästen

30 § KöpL stadgar att om hästen är felaktig och detta inte beror på köparen eller något förhållande på hans sida, har köparen rätt enligt 31-40 § § KöpL att kräva avhjälpande, omleverans eller prisavdrag eller häva köpet. Dessutom har köparen rätt att kräva skadestånd. Denna regel motsvaras av 22 § KKöpL, med det undantaget att paragrafen saknar en regel motsvarande köplagens paragraf om felet beror på köparen eller något förhållande på hans sida. Men även om denna reglering saknas, torde bedömningen vara densamma som i köplagen, det vill säga att konsumenten bör ha ett strikt ansvar för skador som drabbar säljaren när felet beror på konsumentens egna handlingar.¹¹⁴

5.1 Undersökning av hästen efter avlämnandet

Köparen skall enligt 31 § KöpL undersöka hästen i enlighet med god affärssed när den har avlämnats så snart omständigheterna medger det. Generellt är kraven på undersökningsplikt strängare när det gäller näringsidkare än privatpersoner.¹¹⁵ Köparen har ingen undersökningsplikt i den meningen att han drabbas av någon form av påföljd om han försummar den.¹¹⁶ Genom uttrycket ”god affärssed” menas att undersökningsplikten kommer att variera bland annat beroende på användningsområde, varutyp och förpackningssätt.¹¹⁷ Undersökningsplikten i 31 § KöpL hänger samman med köparens reklamationsfrist i 32 § 1 st KöpL. Fristen räknas även från den tidpunkt när köparen borde ha märkt felet. Försummar han att undersöka hästen efter avlämnandet kan han förlora sin rätt att reklamera hästen, om felet borde ha upptäckts vid en undersökning. Köparen får dock, enligt 31 § 2 st, vänta med undersökningen om hästen skall transporteras från platsen för avlämnandet.¹¹⁸

Till skillnad från köplagen saknar konsumentköplagen en uttrycklig bestämmelse om att konsumenten måste undersöka hästen efter avlämnandet. I 23 § KKöpL stadgas att konsumenten måste reklamera inom skälig tid efter det att han märkt eller borde ha märkt felet. I propositionen och utredningsbetänkandet uttalas angående denna paragraf att konsumenten inte kan, trots att skyldigheten inte har lagfästs i konsumentköplagen, helt avstå från att undersöka hästen. Det anförs att konsumenten skall tämligen ”omgående göra åtminstone en ytlig granskning” av hästen men att det inte

¹¹⁴ Herre, Johnny, *A a*, s 264-267.

¹¹⁵ Gerhard, Peter, *A a*, s 42.

¹¹⁶ Hellner, Jan, Ramberg, Jan, *A a*, s 198.

¹¹⁷ Gerhard, Peter, *A a*, s 42.

¹¹⁸ Ramberg, Jan, *A a*, s 378.

ställs krav på en noggrann undersökning.¹¹⁹ Har näringsidkaren uppmanat konsumenten att undersöka hästen, måste köparen ha skäl för att inte företa en undersökning av hästen. Han kan då inte som fel åberopa saker han har upptäckt och förstått innebörden av vid undersökningen.¹²⁰

När köparen har fått tillgång till hästen bör han undersöka hästen genom att känna över ben och kropp för att tillse att hästen inte har blivit skadad under transporten eller liknande. Hästen kan må bra av att under några dagars tid få akklimatisera sig genom att ta det lugnt med exempelvis vistelse i en hage. Därefter bör köparen, om han har köpt hästen för att använda den som ridhäst, rida den ett lättare ridpass för att känna att hästen verkar må bra. För att hästen skall kunna göra sig själv rättvisa, bör den inte utsättas för några hårdare arbeten under den första veckan.

5.2 Reklamation och preskription

Som har framgått ovan förlorar köparen enligt 32 § KöpL sin rätt att åberopa fel i hästen, ”om han inte lämnar säljaren meddelande om felet inom skälig tid efter det att han märkt eller borde ha märkt felet (reklamation)”. Det främsta syftet med reklamationsreglerna i 32 § KöpL är att säljaren skall få en möjlighet att vidta åtgärder för att begränsa skadan.¹²¹ Av meddelandet om felet måste framgå att köparen anser att ett fel föreligger i hästen i ett visst bestämt avseende eller att han håller säljaren ansvarig för vissa egenskaper hos hästen. Det är inte tillräckligt att han i allmänna ordalag klagat på hästen.¹²² Han behöver däremot inte förklara vilken påföljd han vill göra gällande utan det är tillräckligt med en så kallad neutral reklamation. Om inte parterna avtalat om annat är det utan betydelse om reklamationen är muntlig eller skriftlig.¹²³ Köparen skall inom skälig tid från avlämnandet av den neutrala reklamationen skaffa sig en bättre uppfattning om situationen och avlämna en särskild reklamation till säljaren. Det är en förutsättning för avhjälpan av fel eller omleverans enligt 35 § KöpL och hävningsrätt enligt 39 § 2 st att sådan reklamation har lämnats.¹²⁴

Vid bedömningen om vad som skall vara ”skälig tid” skall hänsyn tas till de särskilda förhållandena i det enskilda fallet. Det ställs inte lika höga krav på

¹¹⁹ SOU 1984:25 s 146-147, 286-287 och prop 1989/90:89 s 114; ARN 1994/95 ref 11. En konsument hade köpt en begagnad motorbåt och vid första påseendet uppvisade båten många brister. Konsumenten uttryckte att båten såg ”hemska ut” och krävde därför ett prisavdrag om 50 000 kr. Nämnden ansåg däremot att konsumenten borde ha kunnat upptäcka ett flertal av felen ”vid en med normal aktsamhet gjord genomgång av båten”. Med beaktande av detta och att båten var begagnad sattes prisavdraget till 25 000 kr.

¹²⁰ Herre, Johnny, *A a*, s 261-262.

¹²¹ Ramberg, Jan, Herre, Johnny, *A a*, s 121-122.

¹²² Jämför NJA 1919 s 294, där det inte räckte att köparen meddelade säljaren att varan var ”allt annat än kontraktssenlig” och att han skulle ställa säljaren till ansvar för kontraktsbrott. Säljaren frågade om grunderna för avvisandet av varan men det svarade inte köparen på. Se även NJA 1988 s 335.

¹²³ Håstad, Torgny, *A a*, s 96-97.

¹²⁴ Hellner, Jan, Ramberg, Jan, *A a*, s 207-208.

privatpersoner som på näringsidkare.¹²⁵ Vid skälighetsbedömningen för näringsidkare tas inte särskilt stor hänsyn till personliga svårigheter.¹²⁶

Enligt 32 § 2 st KöpL förlorar köparen rätten att åberopa felet, om han inte reklamerar inom två år från det att han tog emot hästen, om inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse. Med denna regel har hänsyn tagits till att säljaren inte skall behöva riskera att få hästen reklamerad på grund av fel under en alltför lång tid.¹²⁷ Parterna kan avtala om en kortare preskriptionstid och detta blir då gällande, om den inte bedöms som oskäligen enligt 36 § AvtL. Naturligtvis kan säljaren åta sig att svara för hästen under längre tid än två år.¹²⁸

Har säljaren handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder, får köparen enligt 33 § KöpL åberopa att hästen är felaktig utan hinder av reglerna i 31 och 32 §§ KöpL.¹²⁹ Det krävs att säljaren har varit oacceptabelt illojal, oavsett om han har uppträtt illojalt före eller efter köpeavtalets ingående, och detta måste ha haft avseende på det fel för vilket reklamationsfristen har utgått.¹³⁰ Även om köparen har rätt att påtala fel efter två år enligt 33 § KöpL kan han förlora denna rätt enligt de allmänna principerna om passivitet om han förhåller sig passiv under alltför lång tid.¹³¹ I sista hand kan han förlora rätten att reklamera enligt regeln om tioårspreskription i preskriptionslagen.¹³²

Om köparen har reklamerat för sent men säljaren trots detta tar emot reklamationen och börjar att förhandla med köparen, kan det i vissa fall antas att säljaren konkludent har avstått ifrån sin rätt att senare kunna göra gällande att köparen har reklamerat för sent.¹³³ Denna bedömning kan däremot inte vara generell.

HD uttalade i NJA 1993 s 436 att avgörande betydelse måste vara ”huruvida säljaren genom sitt uppträdande har givit köparen särskild anledning att tro att han avstått från att göra invändning om för sen reklamation”. I det här fallet ansågs den omständigheten, att säljaren hade tillbakavisat och bemött de anmärkningar köparen hade rörande varans beskaffenhet, inte hindra säljaren från att senare invända att köparen hade reklamerat för sent.¹³⁴

Det är adressaten – i detta fall säljaren – som står risken för att reklamationssmeddelandet försenas, förvanskas eller inte kommer fram. Det krävs

¹²⁵ Hellner, Jan, Ramberg, Jan, *A a*, s 202; Jämför NJA 1971 s 51.

¹²⁶ Håstad, Torgny, *A a*, s 98; Jämför NJA 1982 s 301.

¹²⁷ Ramberg, Jan, Herre, Johnny, *A a*, s 126.

¹²⁸ Håstad, Torgny, *A a*, s 100.

¹²⁹ Håstad, Torgny, *A a*, s 101.

¹³⁰ Ramberg, Jan, *A a*, s 400.

¹³¹ Prop 1988/89:76, s 125.

¹³² Ramberg, Jan, *A a*, s 401.

¹³³ Almén, Tore, Eklund, Rudolf, *Om köp och byte av lös egendom*, § 52, s 709-710.

¹³⁴ Se även Gotlands TR i T 84-00.

dock att meddelandet har skickats på ett ändamålsenligt sätt enligt 82 § KöpL.¹³⁵

För att köparen skall få åberopa att hästen är felaktig måste han enligt 23 § KKöpL lämna meddelande till säljaren om felet inom skälig tid efter det att han har märkt eller borde ha märkt felet. Vad gäller skälighetsbedömningen bör tiden generellt vara längre vid konsumentköp än mellan två näringsidkare. Hänsyn skall även tas till omständigheter av personlig karaktär som exempelvis sjukdom.¹³⁶ Om köpet har förmedlats av en näringsidkare kan köparen antingen reklamera till näringsidkaren eller till säljaren. I övrigt är det samma reglering och tolkning som 32 § KöpL, med den skillnaden att den tvååriga preskriptionstiden inte går att avtala bort.¹³⁷ I 24 § KKöpL stadgas undantag från reklamationsfristen, om säljarens handlande varit grovt vårdslöst eller stridit mot tro och heder.

I artikel 5 i konsumentköpsdirektivet behandlas reklamationen och särskilt de tidsfrister som hör samman med denna. Direktivet föreskriver att konsumenten skall ha *minst* två månader på sig att reklamera felet till säljaren från det att köparen upptäckte felet. Även om tidsfristen tidigare har varit relativt generös till konsumentens förmån, torde detta ändå föranleda en lagändring. Konsumentverket har i sitt remissyttrande framhållit sin tidigare ståndpunkt att preskriptionstiden för att reklamera fel enligt konsumentköplagen bör förlängas till tio år i samband med genomförandet av konsumentköpsdirektivet. Konsumentverket har emellertid inte haft hästar i åtanke när de har motiverat denna förändring utan det har varit för att öka konsumentens skydd vid köp av exempelvis vitvaror och liknande varor.¹³⁸

En standardinvändning, som ofta används vid hästtvister, är att köparen har reklamerat för sent. I både köplagen och konsumentköplagen krävs för att en reklamationsskyldighet skall uppkomma för köparen att han har insett att hästen har eller saknar en viss egenskap och han måste även ha bort förstå att detta är ett fel för vilket säljaren svarar. Har köparen vissa problem med hästen, får han under en tid utreda om felet exempelvis beror på hans ridning och skötsel av hästen eller om det kan härledas till ett fel som förelåg vid riskens övergång.¹³⁹

I Leissners avtal har reklamationstiden för köp som regleras av köplagen förkortats till sex månader om inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse från säljarens sida. I Deckemans avtal har inte reklamationstiden berörts.

¹³⁵ Ramberg, Jan, *A a*, s 399.

¹³⁶ Jämför NJA 1977 s 138.

¹³⁷ Herre, Johnny, *A a*, s 273-275.

¹³⁸ Konsumentverket, *Preskriptionsregler vid konsumentköp m m*, s 1-3.

¹³⁹ Håstad, Torgny, *A a*, s 99.

Veterinär Göran Rydén anser att vissa fel, som han benämner återgångsfel, kan berättiga till en längre reklamationsperiod, då dessa kan vara svåra att se vid en noggrann veterinärbesiktning. Några exempel på sådana fel är vävning, krubbitning/luftsnappning¹⁴⁰, struppipning¹⁴¹, man- och svansskorv. Vid exempelvis man- och svansskorv kan hästen vara helt symptomfri på vintern så detta kan motivera en återgångstid på kanske upp till ett år. De andra felen visar sig betydligt tidigare och därigenom behövs inte en så lång reklamationsperiod.

Många människor verksamma inom hästnäringen anser att den långa preskriptionsperioden är det största problemet med att tillämpa köp- respektive konsumentköplagen på hästköp. Fel som de själva inte haft kunskap om eller inte kunnat upptäcka vid en ordentlig veterinärbesiktning med röntgen, borde inte ligga dem till last. Okunskap hos ryttaren eller bristande hästkunskap hos familjen kan leda till problem som man inte kan härröra till hästen. De skulle ha föredragit en trettiodagars reklamationsperiod.¹⁴²

5.3 Avhjälpande och omleverans

Enligt 34 § KöpL har köparen ”rätt att kräva att säljaren avhjälpes felet utan kostnad för köparen, om avhjälpande kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för säljaren. Istället för att avhjälpas felet får säljaren företa omleverans enligt 36 §”. Om inte parterna har avtalat annat skall köparen få ersättning även för sina eventuella kostnader att transportera hästen till säljaren. Troligen kan inte köparen kräva att säljaren skall hämta hästen hos köparen. Om avhjälpandet blir alltför dyrbart i förhållande till felets betydelse för köparen, kan säljaren slippa avhjälpas felet. Felet kan medföra en oskälig olägenhet för säljaren, vilket ofta kan vara fallet om han är en privatperson, och även då slipper han avhjälpas felet.¹⁴³

Köparen har enligt 34 § 2 st ”rätt att kräva omleverans, om avtalsbrottet är av väsentlig betydelse för honom och säljaren insåg eller borde ha insett detta”. Man skall bedöma felets betydelse för den individuella köparen. Enligt förarbetena anges tillräcklig väsentlighet föreligga om felet i

¹⁴⁰ Häst som har ovanan att stödja tänderna mot krubbkanten, varigenom den kan svälja ned luft i magsäcken, vilket ofta kan medföra mag- och tarmrubbingar. Hästar som lärt sig att svälja ned luft utan att behöva stöd med tänderna kallas luftsnappare.

¹⁴¹ Häst angripen av pipande kvickdrag, vilket orsakas av en förlamning av den muskulatur som reglerar struphuvudets brosk. Det karakteristiska symptomet är att hästen, då den sätts i rörelse, andas med ett pipande ljud. Sjukdomen, som drabbar framförallt ädla hästar, behandlas kirurgiskt.

¹⁴² Telefonsamtal med Royne Zetterman, Springfield Showjumpers AB, som säljer cirka 70 st hästar/år och omsätter cirka 15 milj kr/år, Anders Kjellsson med HÅSTAK AB, som säljer cirka 100 st hästar/år och omsätter cirka 3,5 milj kr/år och Sven Ingvarsson med Måsel AB, som säljer cirka 30-50 st hästar/år plus ett antal förmedlingsfall och omsätter cirka 3-5 milj kr/år.

¹⁴³ Håstad, Torgny, *A a*, s 103-105.

huvudsak berövar köparen vad han hade rätt att vänta sig av parternas avtal.¹⁴⁴

I 34 § 2 st 3 men KöpL stadgas emellertid att köparen inte har ”rätt att kräva omleverans, om det är fråga om en vara som fanns vid köpet och som, med hänsyn till sina egenskaper och till vad parterna måste antas ha förutsatt, inte kan ersättas med någon annan vara”. Med detta avses sådan vara som i 1905 års köplag benämndes ”bestämt gods”. Vanligtvis är ett köp av en häst att anse som ett specieköp. Köparen har därigenom ingen rätt att kräva att säljaren gör en omleverans om det är fel i hästen.

Enligt 34 § 3 st KöpL har köparen rätt till ersättning för försvarliga kostnader för att själv avhjälpa felet. Köparen har ingen rätt att utföra reparationen på ett onödigt dyrt sätt eller om kostnaden skulle bli högre för säljaren än den betydelse felet har för köparen. I det senare fallet får köparen nöja sig med ett prisavdrag.¹⁴⁵

Säljaren har enligt 36 § KöpL ”rätt att på egen bekostnad avhjälpa felet eller företa omleverans, om detta kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen och utan risk för att köparen inte får sina egna kostnader ersatta av säljaren”. Hänsyn skall här tas till om det är troligt att säljaren kommer klara av att avhjälpa felet och nackdelen för köparen att behöva vara utan hästen under den tid säljaren behöver för att avhjälpa felet.¹⁴⁶

Köparen har enligt 26 § KKöpL rätt att kräva avhjälpande eller omleverans om varan är felaktig om det kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för säljaren. Det skall göras en avvägning mellan säljarens och köparens intressen. Enligt förarbetena skall det vara en betydande skillnad mellan parternas intressen för att det skall vara att anse såsom oskäligt. Säljarens skyldighet att avhjälpa felet kan vara oskäligt betungande om han exempelvis saknar tekniska eller organisatoriska resurser för ändamålet eller om kostnaderna för avhjälpandet skulle vara mycket kostsamma för säljaren.¹⁴⁷ Herre framhåller att säljaren befrias från skyldigheten att göra en omleverans om varan inte kan ersättas av en annan vara.¹⁴⁸ Eftersom avhjälpandet skall ske utan kostnad för köparen, kan det i vissa fall innebära att säljaren befrias från skyldigheten att avhjälpa felet om det blir oskäligt betungande för honom. Detta på grund av att säljaren skall betala hela avhjälpandet och därigenom även eventuella transportkostnader.¹⁴⁹

Säljaren har även i konsumentköplagen en viss rätt att avhjälpa felet eller leverera en ny vara, detta enligt 27 § KKöpL. Säljaren skall inom skälig tid

¹⁴⁴ Prop 1988/89:76, s 127.

¹⁴⁵ Håstad, Torgny, *A a*, s 103-105.

¹⁴⁶ Hellner, Jan, Ramberg, Jan, *A a*, s 178-179.

¹⁴⁷ Prop 1989/90:89, s 119.

¹⁴⁸ Herre, Johnny, *A a*, s 291.

¹⁴⁹ Håstad, Torgny, *A a*, s 239.

efter reklamationen erbjuda sig att avhjälpa felet eller leverera en ny vara utan kostnad eller olägenhet för köparen.

Enligt 28 § KKöpL kan köparen kräva ersättning för avhjälpandekostnader om säljaren inte har fullgjort sin skyldighet att avhjälpa felet. Köparen har rätt till ersättning för vad det kostar att avhjälpa felet; detta oavsett om han faktiskt inte har avhjälpt felet. Beloppet får dock inte vara oskäligt.¹⁵⁰

Inom travsporten förekommer inte tvister rörande fel i häst i lika stor utsträckning som inom ridsporten. En orsak till detta är att vid exempelvis lösa benbitar, som även förekommer hos travhästar, betalar säljaren operationskostnaden för att operera hästen. Det kan här diskuteras om detta är ett sätt för säljaren att avhjälpa felet eller om säljaren ersätter köparen vad det kostar att avhjälpa felet. Om säljaren betalar operationskostnaden och det är köparen som transporterar hästen till djursjukhuset, är det troligen att anse att säljaren ersätter köparens avhjälpningskostnader för att åtgärda felet. Det är emellertid inte möjligt att avhjälpa alla fel som kan förekomma i hästar.

När det gäller köp av häst är det oftast inte möjligt för säljaren att göra en omleverans på samma vis som vid köp av exempelvis vitvaror. Hästen är oftast att anse som ett specieköp. Ett undantag skulle kunna vara att en ridskola köper ett antal hästar, som är lämpliga för ändamålet och som är i rätt prisklass. En sådan häst kan lättare bytas mot en annan häst om det skulle visa sig att det är fel i hästen eftersom det kan vara lättare att hitta en annan sådan lämplig häst än om köpet skulle röra en dyrbar tävlingshäst. Men det är vanligt att hästhandlare erbjuder köparen att byta häst, om köparen inte är nöjd med hästen eller om köparen anser att det är fel i hästen. Vanligtvis transporterar köparen hästen till säljaren på egen bekostnad och väljer en annan häst. I de fall där konsumentköplagen är tillämplig och det är fel i hästen skall säljaren stå för kostnaden att transportera hästen åter. Väljer köparen en dyrare häst, blir han tvungen att erlägga mellanskillnaden till säljaren. Denna service som hästhandlarna tillhandahåller kan vara ett försäljningsargument för att köpa hästen av dem.

5.4 Prisavdrag

I 37 § KöpL stadgas att ”om avhjälpande eller omleverans inte kommer i fråga eller inte sker inom skälig tid efter reklamationen, får köparen kräva prisavdrag beräknat enligt 38 § KöpL eller häva köpet enligt 39 § KöpL”. För att köparen skall ha rätt till prisavdrag är det tillräckligt att det är fel i hästen. Orsaken till felet eller vilken betydelse det har för köparen är utan betydelse.¹⁵¹

¹⁵⁰ Håstad, Torgny, *A a*, s 240.

¹⁵¹ Ramberg, Jan, *A a*, s 417.

Är förutsättningarna för både prisavdrag och skadestånd uppfyllda kan köparen göra gällande båda påföljderna.¹⁵² Vid beräkning av köparens skada skall hänsyn tas till att han har erhållit prisavdrag.¹⁵³ Hur prisavdraget skall beräknas regleras i 38 § KöpL. Prisavdraget skall beräknas ”så att förhållandet mellan det nedsatta och det avtalsenliga priset svarar mot förhållandet vid tidpunkten för avlämnandet mellan varans värde i felaktigt och i avtalsenligt skick”. Är hästen vid avlämnandet exempelvis värd 15 % mindre än om den hade varit i felfritt skick, skall köparen erhålla ett prisavdrag på 15 % av det överenskomna priset. Priset skall således reduceras i proportion till felet. Prisavdragets funktion är inte detsamma som skadeståndets, då prisavdraget endast är menat att reducera priset i relationen felaktigt och avtalsenligt skick. Skadeståndet används däremot för att ersätta köparens förluster i anledning av avtalsbrottet.¹⁵⁴ Det kan vara svårt att exakt beräkna värdeminskningen och det sker då ofta en skönsmässig beräkning.¹⁵⁵

Även i konsumentförhållanden skall köparen i första hand erhålla avhjälpande eller omleverans. Kan inte detta komma ifråga eller om det inte sker inom skälig tid efter reklamationen, har köparen rätt att kräva prisavdrag enligt 28 § KKöpL eller häva köpet enligt 29 § KKöpL. Prisavdraget beräknas på samma sätt som i köplagen. Inte heller i konsumentköplagen är orsaken till felet av betydelse och det krävs inte att felet är väsentligt för att köparen skall ha rätt till prisavdrag.¹⁵⁶

5.5 Hävning av köpet

Om felet är av väsentlig betydelse för köparen får han häva köpet enligt 39 § KöpL. Frågan om avtalsbrottet är av väsentlig betydelse för köparen får bedömas från fall till fall. I lagförarbetena uttalas att ”ett avtalsbrott torde generellt kunna sägas vara av väsentlig betydelse för köparen, om det berövar honom den huvudsakliga nytta av vad han hade anledning att vänta sig av avtalet”.¹⁵⁷ Bedömningen om vad som är väsentligt för köparen skall vara objektiv och hänsyn skall tas till den individuella köparens situation. Säljarens vetskap om att felet är av väsentlig betydelse för köparen skall ha uppkommit inom skälig tid före hävningsförklaringen, exempelvis vid köparens reklamation.¹⁵⁸

Om köpet hävs, skall köparen enligt 65 § KöpL betala skälig ersättning om han har haft annan nytta av hästen. Vid beräkning av denna ersättning skall man i princip bortse från frågan om avtalsbrott och vem som bär ansvaret

¹⁵² Ramberg, Jan, *A a*, s 419.

¹⁵³ Håstad, Torgny, *A a*, s 109.

¹⁵⁴ Hellner, Jan, Ramberg, Jan, *A a*, s 181-182.

¹⁵⁵ Håstad, Torgny, *A a*, s 107-108.

¹⁵⁶ Håstad, Torgny, *A a*, s 238-241.

¹⁵⁷ Prop 1988/89:76, s 134.

¹⁵⁸ Håstad, Torgny, *A a*, s 109-110.

för hästens fel. Det är endast ekonomisk nytta som skall ersättas. När ersättningen bestäms är det rimligt att kvitta obehag och kostnader för köparen mot nyttan. Hänsyn skall därigenom tas till det eventuella obehag och de kostnader som köparen har åsamkats på grund av felet.¹⁵⁹ Köparen bör inte göra någon obehörig vinst på säljarens bekostnad genom att få ha hästen ”gratis” tills han skall lämna tillbaka hästen.¹⁶⁰

För att köparen skall ha rätt att häva köpet krävs enligt 29 § KKöpl att felet är av väsentlig betydelse för honom. Det är samma tolkning av väsentlighetskravet i konsumentköplagen som i köplagen. Hävningsrätten enligt konsumentköplagen skiljer sig dock från köplagen genom att det inte krävs att säljaren insåg eller borde ha insett att avtalsbrottet var av väsentlig betydelse för köparen.¹⁶¹

Vad som är ett väsentligt fel på en häst varierar beroende vad köparen hade för avsikt med köpet. Det är omöjligt att sätta upp olika fel, som generellt skulle anses som väsentliga fel och därigenom berättiga köparen till hävning av köpet. Det får göras en avvägning från fall till fall där hänsyn även skall tas till omständigheterna i övrigt. Skall hästen användas som ridhäst, torde hästen ha ett väsentligt fel, som kan berättiga till hävning av köpet, om den lider av kroniskt fång och därigenom inte kan användas för ridning. Samma sak torde det vara om hästen lider av soleksem, som kan göra det svårt att använda hästen för ridning under den tid hästen är som värst drabbad av sjukdomen.

Från säljarsidan har det hävdats att det är alltför lätt att häva ett hästköp och att säljarna känner sig rättslösa. Men med tanke på den bevisbörda som åvilar köparen är det många gånger svårt för köparen att visa att felet fanns vid riskövergången, eftersom det är svårt att utreda och tidsbestämma en skada hos en häst. En regelmässig invändning från säljarsidan är att köparen har ridit sönder hästen. Det är troligen inte så vanligt förekommande. Chanserna att köparen skulle kunna häva köpet är även små om så skulle vara fallet.¹⁶²

Lösa benbitar, även kallade osteochondros, är ett problem som förekommer hos trav- och ridhästar. Upptäckten av detta kan orsaka missnöje hos köparen. 90 % av ”färdiga” lösa benbitar kan upptäckas med en vanlig röntgenundersökning av hästens ben. En häst kan ha lösa benbitar utan märkbara symptom och även helt utan besvär. Från veterinärt håll menas att detta inte skall leda till att köparna får en generell rätt att kräva köpets

¹⁵⁹ Prop 1988/89:76, s 188-189.

¹⁶⁰ Hellner, Jan, Ramberg, Jan, *A a*, s 236; I bilbranschen förekommer särskilda bestämmelser om hur stor ersättning som köparen skall betala för antal körda mil vid hävning av köpet.

¹⁶¹ Håstad, Torgny, *A a*, s 240.

¹⁶² L St Andreánszky, Charlotte, ”Köplagen skyddar både säljare och köpare”, tidningen Ridsport nr 10/1999, sid 26.

återgång, om det visar sig att hästen har en lös benbit som är utan väsentlig betydelse för hästens brukbarhet.¹⁶³

ARN fann i ett ärende att eftersom köparen hade köpt ponnyn för att använda den som ridhäst och även hade betonat vikten av att hästen var frisk, var det faktum att ponnyn led av soleksem, vilket inte hade kunnat upptäckas vid köpet, ett väsentligt fel som gav köparen rätt att häva köpet.¹⁶⁴

5.6 Skadestånd vid fel i hästen

Huvudregeln är enligt 40 § KöpL att köparen har rätt till ersättning för den skada han lider genom fel i hästen. Kan säljaren visa att det förelegat ett hinder utanför hans kontroll enligt 27 § KöpL att avlämna en felfri häst, kan han undkomma skadeståndsansvar. Enligt 40 § 2 st KöpL omfattar säljarens ersättningsskyldighet enligt kontrollansvarsregeln inte indirekt förlust.

Vid bedömningen av säljarens kontrollansvar skall en samlad bedömning göras och man skall ta hänsyn till fyra faktorer;

- ”Det måste föreligga ett hinder (*hinderrekvisitet*)
- Detta hinder skall ligga utanför säljarens kontroll (utom *kontrollrekvisitet*)
- Säljaren skall inte skäligen ha kunnat räkna med att hindret skulle inträffa (*oförutsebarhetsrekvisitet*)
- Säljaren skall inte skäligen ha kunnat undvika eller övervinna hindret eller dess följder (*aktivitetsrekvisitet*)”¹⁶⁵

Man skall först fastställa om det är ett hinder och i så fall om händelsen är av sådan karaktär att den faller utanför säljarens kontrollfär innan man gör en bedömning av förhållandena i det enskilda fallet. Vad gäller bedömningen av hindret är tidsfaktorn viktig eftersom ju tidigare hindret inträffar, desto större möjlighet har säljaren att övervinna hindret. Vidare skall även hänsyn tas till varans art, eftersom det kan vara omöjligt för säljaren att fullgöra sin prestation om varan är en specievara, vilket ofta är fallet med hästar.¹⁶⁶

Om de hindrande omständigheterna i princip är kontrollerbara för säljaren, tillhör de hans kontrollfär och han kan aldrig undgå skadeståndsskyldighet även om han i det enskilda fallet inte har gjort något som kan anses vara klandervärd. För att se om en händelse är kontrollerbar för säljaren, måste man bedöma orsaken till händelsen och om säljaren typiskt sett kan påverka

¹⁶³ Ottosson, Jörgen, ”Lösa benbitar – ett dolt fel på hästen”?, tidningen Ridsport nr 1/2002, s 13 och ”Fyra veterinärers hjärtefrågor”, tidningen Ridsport Special nr 1/1999, s 60-61.

¹⁶⁴ Änr 1999-5280.

¹⁶⁵ Hellner, Jan, Ramberg, Jan, A a, s 141.

¹⁶⁶ Hellner, Jan, Ramberg, Jan, A a, s 141.

en liknande orsak. Sådana orsaker som kan härröras från hans egen verksamhet grundar alltid skadeståndsskyldighet.¹⁶⁷

Vad gäller *oförutsebarhetsrekvisitet* skall man bedöma vad säljaren skäligen kunde ha förväntats ha räknat med vid avtalsslutet. De flesta hinder är förutsebara med en livlig fantasi men det avgörande är vad säljaren bort räkna med.¹⁶⁸

Säljaren måste göra något för att undvika eller övervinna hindret eller dess följder, eftersom han annars kan förlora ansvarsfriheten på den grunden, *aktivitetsrekvisitet*. Det skall göras en samlad bedömning av hela situationen.¹⁶⁹

Säljarens kontrollansvar framgår av 40 § 1 st KöpL genom en hänvisning till 27 § KöpL. Detta betyder att säljaren blir fri från skadeståndsskyldighet endast om det föreligger ett sådant hinder som avses i 27 § för någon som säljaren har anlitat för att helt eller delvis fullgöra köpet, leverantörer eller någon annan i tidigare säljled. Med detta menas säljarens dubbla kontrollansvar.¹⁷⁰

Följande rättsfall visar att det kan föreligga ett hinder för säljaren att kunna leverera en felfri häst. W köpte en häst i början av 1992. När hon fick hem hästen var han halt och i allmänt dåligt skick. Trots ett flertal veterinärundersökningar och dåliga prognoser att hästen skulle bli bra behandlade hon hästen och lät honom vila under sommaren. När hon sedan satte igång hästen var han inte halt men hon märkte emellertid att han inte hade tillräckligt bra gångarter för att räcka till som dressyrhäst i de högre klasserna. Därför sålde hon honom till U i september 1994. Köparen var emellertid inte nöjd med hästen och ville därför sälja honom. Hästen veterinärundersöktes och då upptäcktes att hästen var halt och denna hälta kunde härledas från den sjukdom hästen hade vid säljarens eget köp av hästen. Köparen reklamerade och hävdade köpet i oktober 1995. Säljaren hävdade i tingsrätten att hon hade upplyst köparen om hästens sjukdomshistoria, vilket köparen förnekade. Norrköpings tingsrätt fann i målet att det inte var troligt att köparen skulle ha köpt hästen om hon hade blivit upplyst om hästens tidigare sjukdom. Köparen hade fullgjort sin undersökningsplikt före köpet och felet var av sådan väsentlig betydelse att hon var berättigad att häva köpet. Det var även klarlagt att sjukdomen hade förelegat vid säljarens köp av hästen. Trots att säljaren hade gjort ingående undersökningar, hade inte orsaken till hästens hälta kunnat fastställas. Därigenom var felet dolt för säljaren när hon sålde hästen till köparen. Rätten sade att säljaren under vissa begränsade förutsättningar kunde undgå skadeståndsansvar enligt 40 § KöpL. För detta krävdes att säljaren kunde visa att det förelegat ett sådant hinder som avses i 27 § första och andra

¹⁶⁷ Hellner, Jan, Ramberg, Jan, *A a*, s 141-145.

¹⁶⁸ Hellner, Jan, Ramberg, Jan, *A a*, s 151-152.

¹⁶⁹ Hellner, Jan, Ramberg, Jan, *A a*, s 152-153.

¹⁷⁰ Prop 1988/89:76, s 138.

stycket för att avlämna en felfri vara. Tingsrätten fann att ”när det gäller köp av så bestämt gods som ett djur kan det emellertid i sådana fall finnas skäl att låta säljaren undgå skadeståndsansvar med hänvisning till hans kontrollansvar”. ”Vid köp av bestämt gods kan det vidare tänkas att ett dolt fel föreligger redan vid tidpunkten för avtalets ingående och att säljaren saknat varje möjlighet att upptäcka felet.”¹⁷¹ Rätten ansåg ”att Kirs sjukdom har inneburit ett sådant hinder som avses i 40 § köplagen, att detta hinder legat utom” W:s ”kontroll, att hon inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit hindret”. Förekomsten av felet skulle alltså inte föranleda skadeståndsskyldighet för henne.¹⁷²

I detta rättsfall har rätten inte gått in i något djupare resonemang angående hindret som avses i 27 § 2 st KöpL, det vill säga om någon annan i tidigare säljled var fri från ansvar. För att W skulle vara befriad från skadeståndsskyldighet krävs även att det förelegat ett hinder utanför tidigare säljleds kontroll att avlämna en felfri häst, i detta fall hästens uppfödare. Det är emellertid svårt att tillämpa kontrollansvaret på hästar.

Säljaren överklagade till Göta hovrätt. Hovrätten fann att det var ”ostridigt att hästen varit behäftad med fel vid köpetillfället och att detta fel har varit så allvarligt att det i och för sig grundar en rätt till hävning”. Vad gäller rätten till skadestånd gjorde hovrätten den bedömningen att det var klarlagt att köparen inte skulle ha köpt hästen om hon hade fått upplysningar om hästens tidigare sjukdomshistoria. Därigenom ansåg rätten att säljaren hade varit försumlig genom att inte ha informerat köparen om denna. I och med att säljaren ansågs vara försumlig måste det anses att det faller inom säljarens kontrollansvar.¹⁷³

I 40 § 3 st KöpL stadgas att köparen har rätt till ersättning för all skada, även indirekt förlust, om felet eller förlusten beror på en försummelse på säljarens sida eller om varan vid köpet avvek från vad säljaren särskilt utfäst. Skyldigheten grundas i allmänhet på vad säljaren uttryckligen har sagt men en särskild utfästelse kan även föreligga om köparen har sagt att han köper hästen under förutsättning att hästen har en viss egenskap och säljaren är medveten om detta. Säljarens ansvar för särskilda utfästelser föreligger oavsett om säljaren kände till eller borde ha känt till att hästen avvek från det skick som han har lämnat utfästelse om. För att en ansvarsgrundande utfästelse skall anses föreligga, måste köparen ha förutsatt att hästen inte avvek från vad säljaren har uppgett. Om säljaren vid avtalsförhandlingarna betonar en egenskap hos hästen eller uttrycker sig på ett sådant sätt som är ägnat att skapa tillit för att uppgiften är korrekt, bör det vara fråga om en sådan utfästelse som bestämmelsen avser.¹⁷⁴

¹⁷¹ Ramberg, Jan, *A a*, s 435.

¹⁷² T 449-96.

¹⁷³ T 471-96.

¹⁷⁴ Prop 1988/89:76, s 138-140.

NJA 1989 s 156 rörde köp av en hundvalp, som led av höftledsdyplasi och därför måste avlivas. Frågan som kom upp var om säljaren kunde bli skadeståndsskyldig även om valpens hälsa i detta avseende inte hade berörts vid köpet. HD menade att det var tveksamt om man kunde tillämpa principen om kärnegenskaper på köp av levande djur. De ansåg att denna ärftliga sjukdom i vilket fall som helst inte kunde anses innebära att hunden ansågs sakna en kärnegenkap. Det verkar emellertid som om HD ansåg att det kan finnas möjlighet att tillämpa principen om kärnegenskaper på köp av lös egendom enligt den gamla köplagen men de valde att inte göra det i det aktuella fallet.¹⁷⁵ HD har genom sin tillämpning av JB 4:19 ansett att en kärnegenkap är en sådan egenkap som parterna anser vara så självklar att den inte förs på tal. Säljaren behöver därigenom inte ha antytt att fastigheten har denna självklara egenkap. Vad gäller köp av lös egendom enligt den nya köplagen är rättsläget ännu ovisst i avvaktan på ett ställningstagande från HD. I propositionen uttalar departementschefen att säljaren eller köparen uttryckligen skall ha berört en egenkap för att denna skall anses särskilt tillförsäkrad. Håstad menar att detta talar för att en icke berörd kärnegenkap inte kan anses vara särskilt tillförsäkrad.¹⁷⁶

I motiven till köplagen nämns som exempel att ”köparen uttryckligen har meddelat säljaren att han köper varan under förutsättning att varan har en viss närmare angiven egenkap och säljaren ingår köpeavtalet med denna vetskap”. Det kan vara så att denna beskrivning har inspirerats av rättsfallet NJA 1976 s 678, se nedan. Även om så inte är fallet exemplifieras denna typ av garanti i detta rättsfall.¹⁷⁷

Frågan om utfästelse kom upp i NJA 1976 s 678. I april 1972 köptes en häst avsedd för ridåndamål av säljaren för en köpeskilling om 6 000 kr. I samband med köpet veterinärundersöktes hästen och både köparen och veterinären ansåg att hästens hovar såg ”egendomliga ut”. Säljaren förklarade hovarnas något märkliga form med att hästen behövde skos om. Hästen uppvisade emellertid ingen hälta och fick därmed ett rent veterinärintyg. Hästen skoddes om när den kom till köparen men tappade sina skor vid upprepade tillfällen. Hovslagaren sade att detta berodde på att hästen led av fång. På grund av detta var hästen halt och man kunde inte använda den för det avsedda ridåndamålet. Köparen försökte därför häva köpet men det nekade säljaren till. Efter flera veterinärundersökningar och en tids konvalescens konstaterades att hästen led av kronisk fång och försäkringsbolaget medgav att hästen slaktades. Efter slakten skickades hovarna iväg för obduktion och denna visade att hästen hade lidit av fång. Köparen ansökte om stämning och hävdade att hästen hade varit behäftad med fel vid köpet. HD bedömde att utredningen visade ”att hästen vid köpet led av kroniskt fång” och detta var att anse som ett väsentligt fel. Det kunde

¹⁷⁵ Hellner framhåller i *Skadestånd för avsaknad av kärnegenkap*, JT 1989/90 nr 1 s 98 ff, att höftledsdyplasi borde vara ett ovanligt bra exempel på en avsaknad kärnegenkap och han kritiserar även utgången av målet.

¹⁷⁶ Håstad, Torgny, *A a*, s 116-118.

¹⁷⁷ Hellner, Jan, *Speciell Avtalsrätt II - Kontraktsrätt*, s 192-193.

inte anses styrkt att säljaren hade garanterat att hästen var felfri. Säljaren hade visserligen sagt att hästen hade veterinärbesiktigats i Ungern innan den kom till Sverige och hästen hade även gått igenom veterinärbesiktningen i Sverige före köpet men detta ansågs bara vara upplysningar om faktiska förhållanden. Hästen hade emellertid utannonserats som ridhäst och det fel som förelåg hos hästen var så allvarligt att hästen inte kunde användas för detta ändamål. Det hade inte visats i målet att säljaren hade garanterat att hästen var felfri men köparen hade som villkor för köpet att hästen hade ett ”rent” veterinärintyg. Säljaren hade insett detta och därigenom hade han vid köpet tillförsäkrat köparen att hästen var fri från sådana fel, som den senare visade sig ha. HD dömde därför säljaren att betala skadestånd till köparen.

Enligt 40 § KöpL ”har köparen rätt till ersättning för den skada han lider genom att varan är felaktig, om inte säljaren visar att det har förelegat ett sådant hinder som avses i 27 § första eller andra stycket att avlämna felfri vara”. Vidare har köparen rätt till ersättning om felet beror på en försummelse från säljarens sida. Med detta avses försummelse från säljaren själv, hans anställda eller försummelse från tredje man som säljaren har anlitat för att fullgöra köpet.¹⁷⁸ Vid vilken tidpunkt säljaren har varit försumlig är utan betydelse. Säljarens ansvar omfattar försummelse såväl vid avtalsslutet som vid avtalets fullgörande.¹⁷⁹ I köplagen framgår inte vem av parterna som har bevisbördan för att försummelse har förekommit men den part som vill ha ersättning för indirekt förlust skall även visa att motparten varit försumlig.¹⁸⁰

Även i konsumentköplagen blir säljaren skadeståndsskyldig, om hindret låg inom hans kontroll eller om han kunde räkna med eller övervinna hindret för att avlämna en felfri häst. Köparen har även rätt till ersättning om hästen avvek från vad säljaren särskilt utfäst. Detta stadgas i 30 § KKöpL. En skillnad från köplagen är att i 31 § KKöpL ersätts även skada som på grund av fel på den sålda varan uppkommer på annan egendom som tillhör köparen eller någon medlem i hans hushåll och är avsedd huvudsakligen för enskilt bruk. I konsumentköplagen finns ingen reglering motsvarande den i köplagen om att säljaren alltid är skadeståndsskyldig, när han har varit vårdslös. Detta beror på att vid konsumentköp ger kontrollansvaret ersättning även för indirekt skada, varför vårdslöshetsansvar blir obehövligt. Har säljaren varit vårdslös och skada uppkommer, har skadan legat inom säljarens kontroll.¹⁸¹

5.6.1 Skadeståndets omfattning

I 67 § 1 st KöpL anges att skadeståndet ”omfattar ersättning för utgifter, prisskillnad, utebliven vinst och annan direkt eller indirekt förlust med

¹⁷⁸ Håstad, Torgny, *A a*, s 114-115.

¹⁷⁹ Prop 1988/89:76, s 139.

¹⁸⁰ Ramberg, Jan, Herre, Johnny, *A a*, s 180-181.

¹⁸¹ Håstad, Torgny, *A a*, s 240-241.

anledning av avtalsbrottet”. Som nämnts ovan medför kontrollansvaret ersättning för direkt förlust medan det däremot krävs särskilda förutsättningar för att även indirekt förlust skall ersättas, exempelvis att säljaren varit vårdslös eller särskilt utfäst en egenskap hos hästen som inte stämde.

Indelningen av skadeståndet i direkt och indirekt förlust anges i 67 § 2 st KöpL. Som indirekt förlust anses

- förlust till följd av minskning eller bortfall av produktion eller omsättning,
- annan förlust till följd av att hästen inte kan utnyttjas på avsett sätt,
- utebliven vinst till följd av att ett avtal med tredje man har fallit bort eller inte har blivit riktigt uppfyllt, och
- annan liknande förlust, om den varit svår att förutse.

Man kan säga att direkta förluster är allt utom förluster, som har uppkommit för att köparen inte har kunnat utnyttja hästen eller därför en vinst har uteblivit då ett avtal med tredje man inte har kunnat fullgöras.¹⁸²

Till skillnad från köplagen omfattar säljarens skadeståndsskyldighet enligt kontrollansvarsregeln i konsumentköplagen inte bara direkt förlust utan även indirekt förlust. Samma sak gäller vid utfästelse om att hästen har särskilda egenskaper. I 32 § KKöpL anges att säljaren även skall ersätta utgifter, inkomstförlust, prisskillnad vid täckningsköp och annan förlust. Som exempel på utgifter kan nämnas veterinärkostnader och återtransport av hästen.¹⁸³ Enligt förarbetena skall, vid bedömningen av köparens ersättningskrav, ”hänsyn tas till såväl varans värde som avtalsbrottets betydelse för köparen”.¹⁸⁴ Konsumenten har rätt till inkomstförlust, som han kan ha drabbats av exempelvis när han begränsat följderna av felet i hästen. Annan förlust är främst sådana kostnader som har blivit onyttiga på grund av felet. Även fritidsförluster anses vara ersättningsgilla kostnader som skall ersättas vid säljarens avtalsbrott.¹⁸⁵ Däremot skall inte skador av ideell natur ersättas, till exempel olust eller missnöje.¹⁸⁶

Exempel på direkta förluster som brukar ersättas är kostnader för uppstallning, foder, hovslagare, veterinär, försäkring, resor till veterinär och medicin med mera. Exempel på indirekta kostnader kan vid köp av en avelshingst, som senare visar sig inte kunna användas i avel på grund av sterilitet, vara uteblivna betäckningsavgifter.

Enligt 70 § 1 st KöpL skall den skadelidande parten vidta skäliga åtgärder för att begränsa sin skada. Försummar han det, får han själv bära en motsvarande del av förlusten. Även i konsumentköplagen krävs det att

¹⁸² Håstad, Torgny, *A a*, s 56-57.

¹⁸³ Håstad, Torgny, *A a*, s 241-242.

¹⁸⁴ Prop 1989/90:89, s 135.

¹⁸⁵ Prop 1989/90:89, s 42.

¹⁸⁶ Herre, Johnny, *A a*, s 341.

köparen har vidtagit skäliga åtgärder för att begränsa skadan enligt 42 § KKöpl.

En del jurister och advokater anser att det hade varit bra om det hade kommit ett avgörande från HD, som avgjorde hur långt en köpare är tvungen att gå för att begränsa sina kostnader. Exempel på detta skulle kunna vara att byta till ett billigare stall. Man vet inte riktigt hur långt en köpare måste gå om hästen exempelvis blir sjuk och därigenom under en tid blir konvalescent.

Om det skulle vara att anse som oskäligt betungande för säljaren att utge skadeståndet med hänsyn till hans ekonomiska situation, kan skadeståndet jämkas enligt 70 § 2 st Köpl. Hänsyn skall tas till samtliga omständigheter av betydelse, såsom köpets karaktär, avtalsparterna, orsaken till felet, om köparen haft möjlighet att försäkra sig, säljarens möjligheter att förutse och hindra skadan samt andra särskilda omständigheter.¹⁸⁷ Denna bestämmelse motsvaras av 34 § KKöpl.

5.7 Avkastning, nytta och ränta

Om köpet hävs skall köparen enligt 65 § Köpl och 44 § 1 st KKöpl ge säljaren den eventuella avkastning köparen har haft av hästen och betala skälig ersättning om han enligt 2 st har haft någon nytta av hästen. Skall säljaren betala köpeskillingen åter, skall han även betala ränta från den dag han tog emot betalningen.

Vid bedömningen av vilken nytta köparen har haft av hästen skall hänsyn tas till de olägenheter och kostnader som säljarens kontraktsbrott har medfört för köparen.¹⁸⁸ I viss mån har lagstiftaren velat skydda konsumenten i konsumentköplagen så det krävs att nyttan skall ha varit ganska betydande för att något avdrag skall göras.¹⁸⁹

¹⁸⁷ Hellner, Jan, Ramberg, Jan, *Speciell avtalsrätt – Köprätt*, s 247.

¹⁸⁸ Prop 1989/90:89, s 159-160 och prop 1988/89:76, s 188-189.

¹⁸⁹ Jämför ARN 1993/94 ref 25. En konsument köpte en bil och efter några mils körning upptäcktes att motorn var felaktig. Under de tre första månader som köparen ägde bilen var bilen inne för reparation fem gånger, varav fyra gånger avsåg felet i motorn. Två månader efter köpet ansågs köparen ha rätt att häva köpet. Då hade han kört sammanlagt 200 mil med bilen. Nämnden fann att omständigheterna var sådana att det inte var rimligt att göra något avdrag för den nytta konsumenten hade haft av bilen eftersom besvären för honom var betydande.

6 Avslutande kommentarer

I juridisk mening är det ingen skillnad att köpa en häst eller exempelvis en bil, eftersom en häst räknas som en lös egendom. Det finns emellertid vissa saker som gör hästköpet lite mer komplicerat. Hästens användningsområde kan variera i högre grad än vissa andra lösa saker. En häst kan till exempel användas för tävling, promenadridning eller avel. Det kan även vara svårt att visa på och tidsbestämma felaktigheter hos hästen, som inskränker dess brukbarhet. Eftersom hästen är ett levande djur kan det vara svårt att kvalitetsbestämma hästen. Vid köpet kan hästen ha fel, som det kan vara svårt att fastställa orsaken till. Svårigheter kan uppstå att visa om felet fanns vid riskens övergång eller om det kan bero på köparens hantering av hästen. Hästen kännetecknas av att hästägandet medför höga vårdkostnader för hästen oavsett om den är brukbar eller inte. Det är inte ovanligt att dessa kostnader kan överstiga hästens värde. En hästtvist kan bli ekonomiskt betungande för den förlorande parten. En häst kan genom exempelvis en skada förlora sitt ekonomiska värde oerhört snabbt. Ofta har även hästen ett känslomässigt värde för dess ägare, vilket också skiljer den från många andra lösa saker.

Även om problematiken kring hästköp inte har ökat har antalet tvister rörande hästköp troligen ökat. En orsak kan vara att människor har blivit mer amerikaniserade och är mer benägna att ta strid för att få sin rätt. Trender från USA påverkar mycket och så även juridiken. Även publicitet i tidningar gör folk mer uppmärksamma på möjligheten att processa för att få rätt. Priset har även ökat enormt mellan de bäst och de sämst betalda hästarna. Antalet importerade hästar har också ökat, vilket kan ha lett till en ökning av antalet tvister. Parterna bör ta hänsyn till priset för hästen när de överväger att gå till domstol. Många advokater avråder personer från att processa om en häst, som har kostat mindre än 50 000-100 000 kr. Köparens tillgång till relevant bevisning har även ökat, vilket kan härledas till de förbättrade veterinära diagnosmöjligheterna. Därigenom kan säljarens tvååriga ansvar för hästen utkrävas oftare. Från advokathåll har man ibland märkt att det finns en tendens att man kan spåra orsaken till problemet med hästen till bristande kunskaper hos köparen eller föräldrarna till barnet som brukar ponnyn/hästen. Som sagts ovan förekommer det att om en häst, som vid ägarbyte exempelvis börjar vägra att hoppa, att den nya ägaren börjar leta efter veterinära orsaker för att få köpet att gå åter istället för att förstå att orsaken kan bero på ryttares okunskap och rutin.

Inom trav- och galoppsporten förekommer inte tvister i samma omfattning som på ridsportsidan. Detta beror troligen på att man i större utsträckning gör upp i godo. Om en häst säljs och den senare visar sig ha exempelvis lösa benbitar, står säljaren ofta för operationskostnaden. Avsaknaden av tvister beror inte på att travhästar är friskare än ridhästar utan kan även bero på att det i större utsträckning är fler professionella människor inom trav- och

galoppsporten än inom ridsporten. En annan förklaring är att köparen är införstådd med att ett köp av en travare inbegriper en risk, som de är beredda att ta, eftersom de värderar möjligheten till ekonomisk vinning större än risken. Köpare inom trav- och galoppsporten är ofta företag, som föredrar att lösa problemet utan att behöva gå till domstol. Det förekommer även att de här bolagen väljer att lösa problemet genom skiljedomsförfarande och en orsak till detta är säkerligen att de vill undvika publicitet.

Det är vanligt förekommande att hästar säljs och köps av juridiska personer, till exempel aktiebolag och handelsbolag. Ofta säljs eller köps hästar genom ett ombud och här skall man särskilja ombudet och hans åtagande från den faktiska köparen eller säljaren och hans lagstadgade rättigheter och skyldigheter. Det förekommer att oklarheter i de här frågorna skapar problem vid hästaffärer. Köparen respektive säljaren bör därför fastställa vem han gör affären med eftersom det kan medföra tämligen stora skillnader för parterna om köp- eller konsumentköplagen skall tillämpas på köpet. Detta kommer att bli ännu viktigare när konsumentköpsdirektivet träder i kraft eftersom direktivet bland annat kommer att påverka felpresumtionen och köparens reklamationsperiod.

Debatten i ridsportsverige om problemet rörande dolda fel på hästar har ofta vinklats ur säljarens synvinkel och att säljarna upplever att de är rättslösa vid händelse av en tvist. Efter samtal med advokater/jurister och efter att ha studerat området närmare anser jag att detta är en något felaktig bild och att alla artiklar inte är objektivt skrivna. Säljaren är den som är närmast att veta vad han säljer eftersom köparen inte har samma möjlighet att under en längre tid undersöka hästen. Oftast ser köparen bara hästen ett par gånger innan han bestämmer sig för att köpa hästen. Däremot bör köparen låta veterinärbesiktiga hästen före köpet. Här har det emellertid kommit ett fall från hovrätten, som ger veterinärintyget en presumtionsverkan om att hästen är felfri. Har en veterinär undersökt hästen och funnit att den är frisk, anses därigenom köparen ha fullgjort sin undersökningsplikt.¹⁹⁰ Jag anser att det ligger i båda parternas intresse att en ordentlig veterinärbesiktning utförs av en veterinär med specialkompetens på hästar och där även ett arbetsprov skall ingå. Vidare bör säljaren berätta hästens hela historia eftersom det är en "begagnad" vara som köparen förvärfvar. Det kan även vara bra för köparen att ta referenser både vad gäller häst och säljare. Det förekommer säkerligen att köparen är missnöjd med sitt köp och försöker hitta veterinära fel i hästen för att därigenom kunna häva köpet. Detta är inte heller någon önskvärd beteende men med en ordentlig veterinärbesiktning kan säkerligen antalet tvister minskas.

Ett kontroversiellt förslag som har framförts från veterinärhåll är att det skulle införas två olika typer av besiktningar. Idag väger en besiktning på klinik av en erfaren veterinär med specialkompetens på hästar, med alla

¹⁹⁰ T 385-00.

fördelar det kan medföra såsom tillgång till avancerad utrustning etc, lika tungt som en betydligt enklare gårdsbesiktning av en kanske mindre erfaren veterinär. Besiktning på klinik skulle kunna krävas av försäkringsbolagen vid försäljning och försäkring av en dyrare häst medan den andra skulle kunna vara tillräcklig vid köp/försäljning av en billigare häst.

Vad gäller hästuppfödarna i Sverige ligger deras problem troligen inte i lagarnas utformning, utan att de har för dålig lönsamhet redan från början. De har inte den marginalen att de har råd att kunna ta tillbaka försålda hästar och samtidigt ersätta köparen för dennes kostnader för hästen. Uppfödning av en häst medför stora kostnader innan hästen är färdig för försäljning. Även om en del uppfödare inte går med ekonomisk förlust kan de flesta uppfödare kan inte ta ut en rimlig kostnad för det arbete och de kostnader de har haft för hästen. Det är därför inte troligt så många hästuppfödare går med vinst. Det är oftast inte kommersiella syften som driver uppfödare att föda upp hästar utan det är passionen för hästar och sporten. För sporten är det väldigt viktigt att ha en stor och framgångsrik egen avel inom landet. Sverige ligger långt framme vad gäller den egna produktionen av framgångsrika tävlingshästar inom alla discipliner. Det skulle kunna få stora konsekvenser för sporten om uppfödare minskade sin avel på grund av att de riskerar att få tillbaks försålda hästar. Antalet betäckta ston har under en tid minskat i Sverige men har glädjande nog ökat på senare tid. Problemen för uppfödarna har även uppmärksammats av avelsförbunden, som nu arbetar med frågan.

Om säljarens ansvar skulle begränsas skulle detta kunna leda till en diskrepans mot försäkringsskyddet. Om köparen köper en häst, som vid köpet är oförsäkrad, och köparen tecknar en ny försäkring och det senare visar sig att det var fel i hästen vid försäkringens tecknande, betalar försäkringsbolagen inte ut någon liversättning i de fall där hästen måste avlivas på grund av felet eller ersätter veterinärvård. Detta beror på att försäkringsbolagen tecknar en försäkring för en frisk häst. Köparen måste kunna rikta sina krav mot säljaren i de fall där försäkringsbolagen anser att de inte kan ersätta skadan då denna förelåg vid överlåtelsen. Om så inte är fallet, riskerar köparen att bli rättslös.

När konsumentköpsdirektivet träder i kraft kan det innebära en stor bevislättning för köparen om felet visar sig högst sex månader efter köpet och köpet regleras av konsumentköplagen. I sådana fall är det säljaren som har bevisbördan för att visa att felet inte förelåg vid riskens övergång. Detta kan leda till att säljaren blir tvungen att bli extra medveten om vad han säljer. Det kan medföra att det kommer att ställas högre krav på den veterinär, som besiktigar hästen i samband med försäljningen. Vad gäller ändringen att konsumenten skall ha minst två månader på sig att reklamera felet till säljaren från det att köparen upptäckte felet, kommer inte att innebära några större förändringar eftersom bedömningen tidigare varit relativt generös till konsumentens förmån.

Det är tämligen vanligt att parterna skriver ett kontrakt vid köpet. Även om det förekommer att en advokat eller en jurist skriver ett avtal anpassat till den speciella situationen, används oftast något av de standardkontrakt som finns att tillgå på marknaden. Ett problem med standardkontrakten är att de allmänt hållna, vilket är naturligt eftersom de skall användas för många olika typer av köp. Det hade varit att föredra att ha flera olika kontrakt, så att de kunde göras så individuellt anpassade till just den aktuella affären. För att underlätta ifyllandet av ett avtal är det bra att ha separata avtal beroende på om köplagen eller konsumentköplagen är tillämplig på köpet. Efter kontakter med yrkesverksamma hästhandlare har jag erfarit att en del av dem använder sig av kontrakt i tämligen stor utsträckning medan vissa använder sig av dem i mer begränsad omfattning eller inte alls. Orsaken till det sistnämnda är att de anser att köplagen ändå blir tillämplig på köpet.

I Leissners avtal finns ingen reglering om hur en eventuell tvist skall lösas. I Deckemans avtal har det emellertid givits tre alternativ att välja mellan; av domstol, av skiljeman enligt Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstituts Regler för Förenklat Skiljeförfarande eller av två i förväg namngivna personer eller någon dessa sätter i sitt ställe. Det är emellertid inte bra för parterna att välja ett alternativ som innebär att tvisten löses av en skiljedomstol. Detta kan bli oerhört kostsamt för den förlorande parten. För en person som inte riktigt vet vad ett skiljemannaförfarande innebär, kan det framstå som ett bekvämare och enklare alternativ till ett traditionellt domstolsförfarande. Enligt 6 § i lagen om skiljeförfarande får dessutom ett skiljeavtal inte göras gällande i en tvist mellan en näringsidkare och en konsument vid köp av en vara för enskilt bruk, om avtalet träffades innan tvisten uppstod. Efter samtal med författaren av avtalet har jag erfarit att detta alternativ kommer att tas bort och det kommer istället endast att anges en forumhänvisning till domstol och en rad, där parterna kan fylla i ett annat valfritt alternativ.

Debatten om att köplagen passar illa på köp av häst utgår ofta från säljarperspektivet, det vill säga att två år är för lång tid att ansvara för fel i hästen. Det har även framförts önskemål om att det skall införas en speciallagstiftning som skall reglera hästköp. Även om jag anser att två år är en lång tid för säljaren att ansvara för fel i hästen bör speciallagstiftning endast användas på större områden och inte på ett sådant begränsat område som hästhandel. Däremot hade en lösning varit om de olika hästorganisationerna hade enats om ett gemensamt standardavtal. I detta skulle man till exempel kunna begränsa ansvarstiden till ett år för de köp som regleras av köplagen. De jurister och advokater jag har varit i kontakt med anser att det är tillräckligt svårt att häva ett köp och att lagarna är väl balanserade. Vidare tror de att det är få köp som går åter, som inte borde göra det och att det är få köp, som går åter efter sex månader från riskens övergång. Det är viktigt att när man funderar på att ändra något, att man även funderar på vilka effekterna skulle kunna bli av en förändring. Hade tidsfristen kortats, skulle detta kunna leda till att standardinvändningen från ombuden var att säljaren förfarit försumligt eller grovt försumligt i samband

med köpet. En advokat jag har varit i kontakt med anser att i många tvister har troligen säljaren inte förfarit helt ärligt och detta leder ofta till problem för parterna. Likaså blir det problem om köparen letar efter veterinära orsaker för att kunna häva köpet om han av någon anledning inte är nöjd med sitt köp. Det har vidare framkommit förslag att man skall upprätta en lista över fel, som kan berättiga köparen till återgång av köpet. Förslaget går ut på att om ett sådant så kallat ”återgångsfel” upptäcks efter köpet och felet inte gick att se före köpet, har köparen rätt att låta köpet gå åter och återfå endast köpeskillingen men inga vårdkostnader eller liknande. Skulle hästen lida av ett sådant fel, skulle även köparen ha rätt till en längre preskriptionstid, eftersom vissa sjukdomar inte visar sig direkt, såsom exempelvis soleksem. En sådan lösning anser jag emellertid inte vara att föredra då det kan vara en fara att fixera ett antal fel och att endast dessa skulle berättiga köparen till en återgång av köpet.

En förändring man skulle kunna tänka sig, vore att utöka köparens lagstadgade undersökningsplikt. Denna undersökningsplikt skulle lämpligen kunna fullgöras genom att hästen veterinärbesiktigas. Även om man kan utkräva ansvar av veterinären vid oaktsamhet och vårdslöshet, görs detta inte i praktiken. Vidare skulle även säljaren kunna åläggas en skyldighet att redogöra för hästens levnadshistoria och därigenom även tidigare sjukdomar och andra liknande upplysningar, som kan vara väsentliga för köparen att veta före köpet. Om köparen får tillgång till all väsentlig information får han ett bra beslutsunderlag för att avgöra om han vill köpa hästen eller ej. Köparen får dessutom inte åberopa som fel i hästen om han har erhållit information om felet av säljaren.

Man bör betänka att det mitt i tvisten finns en levande varelse, som ingen ibland vill riktigt ta ansvar för. Det är sorgligt att läsa rättsfall om hästar, som säljs flera gånger av en oseriös säljare, och som sedan blir återlämnade för att vissa väsentliga saker har utelämnats av säljaren eller att köparen söker fel i hästen för att kunna lämna tillbaks hästen. Det är vidare även beklagligt att många orutinerade människor väljer att söka fel i hästen istället för att ta hjälp före och efter köpet av hästkunniga människor så att de därigenom köper en häst som passar dem. Jag anser att det borde ligga i båda parter intresse att en veterinärbesiktning sker oavsett om köpet gäller en dyr eller billig häst. Om hästen skall röntgas, får avgöras från fall till fall. Faktorer som kan påverka om hästen bör röntgas kan vara att det finns indikationer på att det eventuellt är fel i hästen, exempelvis att hästen är svullen i benen eller uppvisar ryggömhet efter träning. Vid röntgen kan saker upptäckas som inte kommer att påverka hästen kliniskt under hästens hela liv. Det är vid sådana fynd veterinärens sak att göra en korrekt bedömning av vilka följder eventuella fynd vid röntgen kan medföra för hästen. Vidare bör parterna skriva ett avtal, där hästen noggrant skall beskrivas och vad parterna har överenskommit.

Bilaga A

Standardkontrakt

T 3787-97 Uppsala tingsrätt

Köparen, P, förvärvade den 10 maj 1997 en halvblodshäst av säljaren, A, för en köpeskillning om 60 000 kr. Hästen var grundriden, hade bra gångarter och bedömdes som en lovande dressyrhäst. Parterna fyllde samma dag i ett förtryckt köpekontrakt. Köparen hade provridit hästen den 3-4 maj och hästen veterinärbesiktigades den 7 maj utan att P närvarade. Hästen fick då som enda anmärkning att han hade måttliga gallor på bakbenen. Hästen blev halt efter det att köparen hade tagit hem hästen. Köparen reklamerade enligt sin egen uppfattning den 11 juli 1997 men säljaren ansåg att reklamation hade skett den 18 juli 1997. Vid reklamationen meddelade köparen att hon ville häva köpet. Hon yrkade på återgång av köpeskillingen jämte ränta enligt räntelagen samt ersättning för veterinärkostnader om 2 700 kr, försäkringspremie 6 844 kr och uppställningskostnader à 2 000 kr per månad från den 10 maj tills full betalning skedde mot att säljaren återfick hästen. Till stöd för sin talan anförde hon att det var en förutsättning för köpet att hästen kunde användas som ridhäst, att säljaren särskilt hade utfäst att hästen var lämpad för dressyr och att han kunde försäkras till fulla köpeskillingen. Eftersom hästen var halt kunde han inte användas för det avsedda ändamålet och inte heller försäkras eftersom hältan kunde härledas till en hovbroskförbening, som hade förelegat vid riskens övergång. Felet var väsentligt och säljaren måste ha insett detta. Därför hade hon rätt att häva köpet och erhålla skadestånd.

A bestred köparens yrkande men vitsordade i och för sig de yrkade beloppens storlek. Till stöd för sitt bestridande anförde säljaren att hästen var fullt frisk vid riskens övergång och att det hade varit möjligt att försäkra hästen till fulla beloppet inom en månad från köpet, att reklamationen hade skett för sent, att punkt 13 i köpekontraktet utgjorde en friskrivning, som var tillämplig om fel ansågs föreligga, även om fel hade förelegat var detta inte väsentligt och hade inte heller orsakat hältan, om ett väsentligt fel hade förelegat hade köparen inte fullgjort sin undersökningsplikt enligt köplagen och att ingen utfästelse hade lämnats att hästen skulle kunna användas för dressyr.

Parterna var ense om att köplagen var tillämplig på tvisten.

Av punkt 13 i köpekontraktet framgick bland annat att "hästen är fullt frisk såvitt säljaren vet, men säljaren ansvarar inte för fel vars symptom ej förelåg vid riskens övergång". Tingsrätten ansåg att friskrivningsklausulen troligen inte skulle vara giltig i ett näringsidkare-konsumentförhållande. På sidan tre

i köpekontraktet stod det att ”Detta kontrakt är upprättat enligt Konsumentköplagen. Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelser i Konsumentköplagen är till nackdel för köparen är utan verkan mot köparen om ej annat anges i lagen”.

Eftersom båda parter var ense om att köplagen skulle vara tillämplig på tvisten ansåg tingsrätten att friskrivningsklausulen var en medvetet vald ansvarsförskjutning och därigenom var den att anse som giltig. Även om klausulen utgjorde en del av den förtryckta texten, hade den gjorts till en del av avtalet genom ett kryss. Även om friskrivningar skall underkastas en restriktiv bedömning, ansåg tingsrätten att klausulen var giltig. Därigenom saknade rätten anledning att pröva om ett faktiskt fel hade förelegat vid riskens övergång, om det hade varit av väsentlig betydelse och om reklamationen hade skett i rätt tid. Tingsrätten ogillade därmed käromålet.

T 1362-98 Svea hovrätt

Köparen överklagade till Svea hovrätt och yrkade att hovrätten skulle bifalla hennes talan. Säljaren bestred ändring.

Parterna åberopade samma grunder och i stort samma omständigheter som vid tingsrätten med den ändringen från köparens sida att parterna hade varit överens att köpeavtalet i dess helhet skulle tillämpas på tvisten och inte köplagen.

Vid bedömningen av köpekontraktet fann hovrätten att det var angivet på kontraktet att detta var avsett för köp mellan privatpersoner och att det var giltigt enligt köplagen. Vidare hade även parterna kryssat i den av tingsrätten nämnda friskrivningsklausulen. Hovrätten ansåg att det kontrakt parterna hade använt sig av hade en mindre lyckad utformning och att avtalet parterna hade träffat var oklart och motsägelsefullt på flera punkter. Det var även utrett att hästen hade en hovbroskförbening i vänster framhov, att denna skada hade uppstått före köpet och att skadan senare gav upphov till hältan, som gjorde hästen obrukbar som ridhäst. Därigenom var hästen att anse som felaktig i köprättslig mening. Frågan var då om köparen hade rätt att göra gällande någon köprättslig påföljd på grund av detta fel. Parterna var jämnbördiga och ingen var att anse som näringsidkare. Därigenom var köplagen tillämplig på tvisten. Hovrätten fann att ansvarsbegränsningen i punkten 13 var en medvetet vald ansvarsförskjutning och därigenom fick den företrädare framför den mer allmänt hållna hänvisningen till konsumentköplagen. På grund av detta och att det inte fanns symptom på skada hos hästen vid köpet fastställde hovrätten tingsrättens dom och dömde köparen att betala säljarens rättegångskostnader.

Detta rättsfall visar att det är viktigt att parterna är medvetna om vilka konsekvenser ett kryss i ett standardkontrakt kan innebära. Slutsatsen blev att det inte fanns någon anledning att fränkänna bestämmelsens verkan och det

var inte heller fastställt att hästen visade några symptom på skadan vid köpet och därigenom kunde inte köparens talan bifallas.

Säljarens upplysningsplikt

ARN prövar förhållandevis få tvister som rör djur på grund av att nämnden inte prövar tvister som innefattar veterinärmedicinska bedömningar. Nedan redovisas dock ett av de få fall som har tagits upp för prövning i ARN rörande ett hästköp.

Änr 1999-5280

H köpte en ponny den 13 oktober 1998 av S för 27 000 kr. Köparen sade att han vid köpet blev upplyst om att hästen varit såld en gång tidigare. Säljaren hade tagit tillbaka hästen eftersom den tidigare köparen på grund av sin okunskap skött hästen illa och därför ville byta den. Säljaren sade att hästen var felfri och en utmärkt ridponny. I maj månad året därpå började hästen få utslag i manen och på svansen. Under sommaren förvärrades dessa problem och under denna period var hästen oridbar. H tog vid ett flertal tillfällen kontakt med S och krävde att köpet skulle gå tillbaka. S sade då att solexemet inte var ett dolt fel eftersom H hade blivit informerad om detta innan köpet hade fullbordats. Vid köpet gav S köparen telefonnumret till hästens tidigare ägare för att han skulle kunna efterhöra hästens bakgrund. S uppgav att H hade ringt upp den tidigare ägaren vid ett par olika tillfällen. S var mycket noga att upplysa H om hästens problem eftersom han hade sålt hästen en gång tidigare och då fått tillbaka hästen i utbyte mot en annan på grund av hästens solexem.

Nämnden fann att ponnyen var felaktig enligt 16 § KKöpl och att köparen hade rätt enligt 29 § KKöpl att häva köpet, om felet var väsentligt för honom. Nämnden rekommenderade säljaren att betala köpeskillingen åter mot återfående av hästen.

Eftersom köparen klart och tydligt sagt att han ville ha en frisk häst och även tidigare avstått från att köpa en häst med solexem, ansåg nämnden att det inte var troligt att han hade köpt hästen om säljaren informerat honom om hästens problem. Solexem kan vara omöjliga att upptäcka vintertid och det är därför naturligt att det visar sig först på våren eller sommaren.

Köparens undersökningsplikt

T 141-98 Motala tingsrätt

Käranden, Z-bolaget, förvärvade en häst från ett annat bolag, S-bolaget, den 21 november 1997 för en köpeskillning om 100 000 kr. Käranden

reklamerade i slutet av maj 1998 och hävde köpet den 3 juni 1998 under åberopande att hästen var behäftad med en ryggskada. I sin stämningsansökan anförde Z-bolaget att hästen led av rarefikationer i tornutskotten och detta tillstånd hade förelegat vid köpet men hade inte kunnat upptäckas vid veterinärbesiktningen av hästen vid köpet. Detta medförde att hästen avvek väsentligt från vad köparen med hänsyn till priset och omständigheterna med fog kunnat förutsätta. Han yrkade i första hand häva köpet, förplikta svaranden att mot återfående av hästen återbära köpeskillingen samt därjämte skadestånd om 26 211 kr för veterinär-, försäkrings- och uppställningskostnader. I andra hand yrkade han om felet inte kunde anses berättiga till hävning, borde det leda till prisavdrag om 50 000 kr.

S-bolaget bestred käromålet och invände att ryggdefekten inte hade förelegat vid köpet. Om den hade funnits vid riskövergången borde den ha upptäckts vid köparens undersökning av hästen. Även om defekten hade förelegat och inte kunnat upptäckas vid köpet hade ändå reklamationen inte skett inom skälig tid från det att felet borde ha kunnat upptäckas. S-bolaget vitsordade det yrkade avdraget såsom skäligt och de kostnader käranden hade haft för hästen.

Z-bolaget uppgav att defekten hade konstaterats vid en röntgenundersökning den 29 maj 1998. Förändringarna på ryggraden var sådana att de inte hade kunnat uppkomma under tiden från köpet till diagnosen i maj och därigenom hade de förelegat vid köpet. Ett veterinärutlåtande kunde förevisas, som visade att skadan erfarenhetsmässigt troligen hade förelegat ett till två år före köpet. Svaranden åberopade vittnesförhör med den veterinär, som hade besiktigt hästen före köpet och han omvitnade att hästen befunnits vara fullt frisk.

Tingsrätten ansåg att Z-bolaget gjort övervägande sannolikt att felet hade förelegat vid köpet. Frågan var då huruvida köparen bort upptäcka felet före köpet. De hade lånat hästen den 6-8 november 1997 för att prova den på en hoppkurs. Träningen hade gått bra men hästen hade varit mycket öm i ryggen efteråt. Köparen hävdade att detta hade förts på tal och att en representant för säljaren hade sagt att hästen aldrig tidigare visat tecken på ömhet i ryggen. Därför trodde köparen att hästen endast led av träningsvärk. Säljaren förnekade att köparen hade sagt något om ömheten men medgav att de hade sagt att hästen aldrig tidigare lidit av ryggömhet och att den troligen hade träningsvärk. Vid veterinärbesiktningen den 20 november bedömdes hästen som fullt frisk och det fanns ingen anledning att röntga hästen.

Tingsrätten fann att värken efter träningen hade orsakats av ryggdefekten. Felet hade därför förelegat vid köpet och hade visat sig vid köparens undersökning av hästen. Även om Z-bolaget hävdade att symptomen från ryggdefekten lätt kunde förväxlas med träningsvärk, rörde det sig om undersökning av en förhållandevis dyrbar häst, som skulle användas till ett särskilt ändamål. Eftersom köparen hade haft tillgång till hästen och ändå

inte utrett orsaken till värken ägde de inte rätt att såsom fel i köprättslig mening åberopa ryggsdefekten. Käromålet ogillades och Z-bolaget förpliktigades att ersätta S-bolaget för dess rättegångskostnad.

Detta rättsfall visar att köparen får en förstärkt undersökningsplikt när det finns misstanke om att hästen kan vara skadad eller sjuk. Genom att köparen avstod från att undersöka hästen närmare när de hade tillfälle till det, förlo-
rade de rätten att påtala felet trots att detta hade förelegat vid köpet.

Veterinärintygets presumtionsverkan

T 17-00 Lidköpings tingsrätt

A köpte den 22 september 1999 en häst av M för 100 000 kr. A yrkade i sin stämningsansökan att M mot återfående av hästen skulle utge 100 000 kr jämte ränta samt skadestånd jämte ränta avseende kostnader för stallhyra/betesgång, försäkringskostnader, veterinärkostnader, milersättning för resor till veterinären, medicin och kost och logi vid övernattnig i Helsingborg. M bestred yrkandena men vitsordade att köpeskillingen uppgått till 100 000 kr och vitsordade även det yrkade skadeståndet med ändring av veterinärkostnaden. Parterna yrkade ersättning för rättegångskostnader.

A anförde att hästen vid riskens övergång var behäftad med ett fel som var väsentligt och som M hade insett eller borde ha insett. Hästen hade höft- och knäledsinflammation, mest på vänster bakben. På grund av detta fungerade inte hästen för det avsedda rid- och tävlingsändamålet. M hade genom ombud särskilt utfäst felfrihet och utfästelse hade även skett genom uppvisande av veterinärintyg. Konsumentköplagen var tillämplig lag då M var näringsidkare och momsregistrerad, hästen hade förmedlats av K i hans yrkesmässiga verksamhet och hade inköpts för enskilt bruk.

M anförde att hästen var felfri vid köpet och att det angivna felet var behandlingsbart och en följd av felaktig ridning eller annat efter riskens övergång. Ingen utfästelse hade lämnats av henne eller något ombud, och om så hade gjorts hade ombudet inte någon rätt att göra det och därför var det inte bindande för säljaren. Veterinärintyget var inte heller att likställa med en utfästelse. Om ett fel hade förelegat vid köpet, hade köparen brustit i sin undersökningsplikt. Felet var inte heller väsentligt varför ingen rätt till hävning förelåg. Reklamationen hade även lämnats för sent. Hon ansåg att köplagen var tillämplig lag på köpet eftersom hästen sålts av henne i egenskap av privatperson. Hon hade en firma men den sysslade med hovslageri och inte förmedling av hästar och hästen var inte heller upptagen i rörelsen. K:s medverkan påverkade inte heller förhållandet mellan säljare och köpare.

A ansåg inte att felet berodde på felaktig hantering och felet var inte behandlingsbart då detta kvarstod efter både behandling och vila. Det hade inte heller gått att iakttaga vid köpet. Hon hade även satt stor tilltro till veterinärintyget. Besiktningen hade skett vid en djurklinik men utan att arbetsprov hade genomförts. Den 3 november 1999 undersöktes hästen av en veterinär, som konstaterade att hästen neg ner på innerbenet i både höger och vänster varv. Omedelbart efter undersökningen reklamerade hon både till den person som hade skött om hästen och till K. Reklamationen hade därigenom skett inom skälig tid. Hästen behandlades vid upprepade tillfällen under november månad 1999. Hästen undersöktes den 9 augusti 2000 och då konstaterades att han fortfarande var halt.

Tingsrätten ansåg att det som hade framkommit i målet inte gav stöd för att konsumentköplagen skulle vara tillämplig utan det köplagen som var gällande i målet.

På grundval av flera veterinärers iakttagelser av en videofilm, som togs en vecka före försäljningen och som visade tydliga rörelsestörningar, ansåg tingsrätten att det var visat att felet förelåg vid köpet.

Tingsrätten fann det inte styrkt att köparen brustit i sin undersökningsplikt, eftersom felet hade varit svårt att upptäcka för andra än veterinärer. Enligt krav från köparens sida hade även en veterinärbesiktning gjorts och besiktningssintyget visade att hästen var utan anmärkning. Genom detta ansågs säljaren ”ha utfäst felfrihet i aktuellt avseende”.

Köparen hade avsett att tävla med hästen. Veterinärer hade även uttalat att prognosen inte var så god att hästen skulle bli frisk om den inte hade svarat på första behandlingen. Tingsrätten fann det därigenom styrkt att felet var av väsentlig betydelse för köparen.

Tingsrätten ansåg att reklamationen hade skett i rätt tid och därigenom hade köparen rätt att häva köpet samt att hon var berättigad till ersättning för den skada hon hade lidit. Även om M inte hade vitsordat alla yrkade kostnader hade hon inte heller gjort gällande att A inte hade haft angivna kostnader. Tingsrätten fann därför kostnaderna skäliga och A:s talan skulle därför bifallas i sin helhet.

M skulle mot återfående av hästen utge 141 660 kr jämte ränta samt ersätta M för rättegångskostnader med 114 472 kr.

M överklagade till Göta hovrätt och yrkade på ändring av tingsrättens dom. A yrkade att hovrätten skulle fastställa tingsrättens dom.

T 385-00 Göta hovrätt

A förklarade i hovrätten att hon godtog tingsrättens avgörande att tvisten skulle bedömas enligt köplagen. M medgav att videoupptagningen visade att hästen hade en rörelsestörning på vänster bak samt att en så kallad neutral reklamation hade skett i tid.

A berättade att hästen hade blivit utdömd på grund av att hästens hälta kvarstod trots boxvila. Hennes försäkringsbolag hade inte velat reglera skadan eftersom felet förelåg redan när hon försäkrade hästen i samband med köpet.

Hovrätten fann liksom tingsrätten att hästen måste ”anses ha varit behäftad med ett väsentligt fel genom att inte kunna användas för avsett rid- och tävlingsändamål och fel förelegat redan vid köpet”. Av förhören med parterna var det visat att ett krav för att A skulle köpa hästen var att den besiktigades av en veterinär och gick igenom utan anmärkning. Genom att hästen befanns felfri vid besiktningen ansåg hovrätten att M hade tillförsäkrat A att hästen var fri från fel. A kunde därigenom inte anses ha brustit i sin undersökningsplikt. Hovrätten fann även att A hade reklamerat i tid och att hon hade rätt att häva köpet.

Hovrätten fastställde tingsrättens dom. M skulle ersätta A för hennes rättegångskostnader med 57 734 kr och själv stå för sina kostnader i hovrätten.

Den som köper en häst och har som krav för att genomföra köpet att hästen går igenom besiktningen utan anmärkning, och får uppvisat ett ”rent” veterinärintyg brister inte i sin undersökningsplikt om han förlitar sig på intyget. Ett ”rent” veterinärintyg är därigenom en presumtion för att hästen är felfri vid köpet.

Fel vid köpet och tid för reklamation

T 84-00 Gotlands tingsrätt

A köpte en häst av B den 3 december 1997 för 85 000 kr. Hästen förmedlades till A av C, som bedrev en omfattande försäljningsverksamhet av dresyrhästar. Den 5 december samma år levererades hästen till A. Före leveransen hade hästen besiktigats och exportröntgats. I slutet av april 1998 fick hästen en remiss för ryggröntgen. Hästen undersöktes av samma veterinär även i augusti 1998. I april 1999 undersöktes hästen återigen och befanns då vara så dålig att han dömdes ut och avlivades i juni 1999. Vid obduktionen konstaterades att tornutskotten i ryggkotorna var överlappande, så kallade ”kissing spines”. A stämde B och yrkade att han skulle betala skadestånd jämte ränta på yrkade belopp. B bestred yrkandet men vitsordade

beloppen såsom skäligen i sig. Vardera part krävde ersättning för sina rättegångskostnader.

A anförde att hästen vid överlämnandet var behäftad med ett väsentligt och dolt fel. Felet visade sig omedelbart och hade inte uppkommit genom A:s ridning eller hantering i övrigt. Hästen var därigenom oanvändbar för ridning och för dressyr i synnerhet. A fick inte ut full försäkringsersättning för hästen, eftersom försäkringsbolaget bedömde att felet funnits redan vid köpet. Tillämplig lag var konsumentköplagen eftersom hon var att betrakta som konsument och B sålde hästen i hans egenskap av näringsidkare. Reklamation hade skett inom skälig tid. Även om så inte var fallet, var ändå B:s invändning för övrigt prekluderad genom att B:s tidigare ombud accepterat den skriftliga reklamationen och hävningen av köpet som gjordes den 4 juni 1998.

B anförde att reklamationen hade framställts för sent eftersom felet påstods ha upptäckts direkt efter leveransen. Hästen var frisk och felfri vid riskens övergång. Det var inte tillräckligt att så kallade "kissing spines" hade upptäckts vid röntgen utan det krävdes kliniska symptom för att ett fel skulle anses föreligga. Cirka 70 procent av alla hästar har näraliggande tornutskott. Vidare var köplagen tillämplig lag eftersom han inte var näringsidkare vid köpet.

A anförde för utveckling av sin talan att hästen visades upp på P:s gård, eftersom han hade tagit hand om hästen medan C var i USA och arbetade. Hästen var oförsäkrad och inte heller vaccinerad vid köpet och C rekommenderade därför att hästen skulle försäkras och vaccineras. När A två dagar efter leveransen försökte rida hästen var detta omöjligt då hästen stegrade sig och inte ville gå framåt. Hon ringde då C för att höra vad som kunde vara fel. När veterinären kom den 10 december för att vaccinera hästen var detta nästan omöjligt på grund av hästens beteende. A ringde då C och framställde en så kallad neutral reklamation. Eftersom varken A eller hennes tränare klarade av att rida hästen utannonserades hästen till försäljning. Det fanns inga spekulanter. Hästen röntgades den 28 maj 1998 men då fann man inga ryggsador eftersom hästen hade vilat en längre tid. Den 4 juni samma år upprättade ett juridiskt ombud en skriftlig reklamation. Den 14 april 1999 konstaterades att hästen hade "kissing spines" och A erbjöds 4 000 kr i utbyte mot hästen, vilket motsvarade slaktvärdet. Även om B hade avregistrerats för moms var han att anse som näringsidkare och hästen tillhörde hans näringsverksamhet och skulle ha momsregistrerats i denna. Även C var näringsidkare och var behörig att mottaga reklamationen.

B anförde att hästen hade genomgått en noggrann veterinärundersökning före leveransen utan att näraliggande tornutskott upptäcktes. Man fann inte heller vid röntgen den 28 maj några sådana problem. I augusti hade A lämnat hästen till en känd tränare och hästen hade då gått omkull vid longering. Det var möjligt att hästen vid det tillfället fick en ospecifik skada på

ryggen. Enligt veterinär expertis utgör så kallade kissing spines ingen sjukdom om inte kliniska symptom uppvisas.

Tingsrätten fann att även om B vid försäljningen inte hade bedrivit någon verksamhet i sin rörelse, som hade avregistrerats tidigare samma år, var hästen en restpost i rörelsen. När hästen såldes skulle därigenom mervärdesskatt inbetalas i samband med försäljningen. Han var därför att anse som näringsidkare på sätt som anges i 1 § konsumentköplagen. Tingsrätten konstaterade att konsumentköplagen under alla omständigheter var gällande eftersom C hade förmedlat hästen i sin yrkesmässiga verksamhet.

Tingsrätten ansåg att en så kallad neutral reklamation hade framförts till C veckan efter leveransen. Vidare hade A lämnat en regelrätt reklamation i april eller maj 1998. A:s tidigare ombud hade den 4 juni 1998 lämnat en skriftlig reklamation, som för övrigt hade accepterats av B:s tidigare ombud. Reklamation hade således skett i rätt tid.

Rätten fann att de patologiska förändringarna förelåg redan vid köpet. Frågan var om hästen uppvisade några kliniska symptom vid leveransen eller därefter. De uppgifter A hade lämnat om hästens beteende var trovärdiga och motbevisade i flera fall B:s och C:s uppgifter. Tingsrätten ansåg att den sammanlagda bevisningen visade att ett fel förelåg hos hästen vid leveransen och att reklamation hade skett i rätt tid. A:s talan bifölls fullt ut, eftersom det inte råde någon tvist om det yrkade beloppets storlek och ränteyrkandet i sig.

B överklagade till hovrätten och yrkade att hovrätten, med ändring av tingsrättens dom, helt skulle ogilla A:s talan samt befria honom från skyldigheten att utge ersättning för rättegångskostnaderna och i stället förplikta köparen att ersätta honom hans rättegångskostnader.

T 30-01 Svea hovrätt

Parterna åberopade i huvudsak samma grunder som i tingsrätten med den förändringen att B erkände konsumentköplagen som tillämplig lag, främst på grund av att C, som förmedlade köpet, var näringsidkare.

Hovrätten anslöt sig till tingsrättens bedömning vad gällde frågan om tillämplig lag eftersom B var att betrakta som näringsidkare vid försäljningen och köparen var en konsument, som köpte hästen huvudsakligen för enskilt ändamål.

Hovrätten fann även att reklamation hade skett inom skälig tid efter köpet genom den så kallade neutrala reklamationen, som A framförde till C. På grund därav och då B inte hade invänt mot C:s behörighet att mottaga reklamationen, fick A åberopa att hästen var felaktig. Hovrätten ansåg sig därför inte behöva ta ställning till betydelsen av den skriftliga reklamationen

den 4 juni 1998 och B:s invändning om att denna hade skett för sent var prekluderad.

Liksom tingsrätten fann hovrätten att hästen vid leveransen varit behäftad med fel även om felet ännu inte hade visat sig. A hade därför rätt enligt 29 § konsumentköplagen att häva köpet, eftersom felet var väsentligt för henne och hade även rätt till skadestånd enligt 32 § konsumentköplagen. Hovrätten fastställde tingsrättens domslut.

Detta rättsfall har väckt tämligen stor uppmärksamhet i hästkretsar på senare tid eftersom det rörde sig om stora belopp, som säljaren dömdes att betala av tingsrätten och hovrätten. Här har flera intressanta frågor tagits upp av rätten. Dels betydelsen av att ett ombud genom att börja förhandla med motparten anses ha godtagit en sen reklamation, dels frågan om tillämplig lag, vilket kan spela stor roll vad gäller utgången för målet. Vad gäller frågan om ett fel förelåg vid riskens övergång gjorde rätten en sammantagen bedömning och fann att så var fallet. Genom att köparen gav ett trovärdigt intryck och att säljarens uppgifter ibland var motsägelsefulla, satte rätten stor tilltro till köparens uppgifter.

Fel vid riskens övergång?

T 8936-99 Stockholms tingsrätt

C köpte den 14 januari 1999 en ponny till sin dotter av K för 60 000 kr. Efter köpet uppstod tvist om hästen varit behäftad med fel vid köpet. C yrkade att K mot återfående av hästen skulle utge 60 000 kr och skadestånd avseende kostnader för veterinärvoden, skoning och försäkring. K bestred käromålet men vitsordade de yrkade beloppen.

Som grund för sitt yrkande anförde C att hästen hade defekter i knä- och kotled, vilket innebar att hästen var halt på vänster bakben. Detta var ett väsentligt fel eftersom hästen inte kunde användas för sitt ändamål, dressyr-ridning. I första hand hade C ingen anledning att misstänka detta eftersom K visade upp ett veterinärintyg som intygade att hästen var frisk. I andra hand gjordes gällande att med hänsyn till priset hade hästen avvikit från vad som C haft anledning att räkna med. Reklamation hade skett i tid. Därigenom hade hon rätt att häva köpet och erhålla skadestånd.

K bestred att hästen var behäftad med fel vid köpet. Om hästen hade varit behäftad med fel omfattades detta av C:s undersökningsplikt och borde därför ha upptäckts vid köpet. Reklamation hade inte heller skett inom skälig tid från det att C hade märkt eller borde ha märkt felet. Det faxmeddelande som C skickade den 9 april 1999 var inte tillräckligt preciserat för att kunna utgöra en hävningsförklaring. K bestred även att betala skadestånd eftersom köparen haft nytta av hästen.

C:s dotter kunde inte rida hästen, som var mycket spänd och nervös och kastade av dottern ett flertal gånger. C reklamerade vid ett telefonsamtal med K den 24 mars. Den 30 mars 1999 undersöktes hästen av en veterinär, som konstaterade att hästen hade ett förkortat steg på vänster bakben. Den 9 april skickade C ett fax med en hävningsförklaring. I maj undersöktes hästen igen och efter att hästen återigen hade kastat av dottern utfärdade veterinären ridförbud på hästen. I början av år 2000 undersöktes hästen och då konstaterades att hästen hade en hälta, som kunde härledas till defekter på knä- och kotled på vänster bakben. Skadan var mycket svår att upptäcka och det var därför rimligt att upptäckten skett först då.

K ansåg däremot att hästen inte hade varit behäftad med fel vid riskens övergång och att reklamation inte hade gjorts i tid.

Genom uppgifter lämnade av den veterinär som undersökt hästen den 24 januari 2000 ansåg tingsrätten det styrkt att hästen var behäftad med ett fel som i sig kunde göras gällande i målet. Tingsrätten fann att den veterinärmedicinska bevisningen inte visade att felet hade förelegat vid tidpunkten för köpet. Köparen hade därigenom inte förmått styrka att hästen varit behäftad med fel vid köpet. Därför skulle käromålet redan på denna punkt ogillas.

Det är köparen som har bevisbördan för att felet skall ha funnits vid riskens övergång och här har köparen inte förmått styrka att felet förelåg vid köpet. Därför ogillade tingsrätten köparens talan.

Fel, som berättigar till hävning av köpet?

T 1416-00 Ängelholms tingsrätt

I juli 1999 överenskom S, som är näringsidkare med mångårig erfarenhet av hästbranschen, med L, som är att anse som privatperson, muntligen att han skulle byta sin häst mot L:s häst. L skulle erlägga 1 500 kr i en mellanlikvid eftersom L:s häst värderades till 28 500 kr och S:s häst till ett belopp om 30 000 kr. L:s nya häst skulle bli kvar på det sommarbete där den fanns vid förvärvet och S skulle senare transportera den till L. Transporten skedde den 18 september 1999. I maj år 2000 konstaterades att L:s häst var dräktig, vilket S informerades om samma dag som undersökningen hade skett. Fölet föddes i slutet av juli samma år. I mars 2001 sålde L hästen för 25 000 kr och fölet för 3 700 kr. Köparen väckte talan och yrkade att rätten skulle förplikta säljaren att utge skadestånd till henne.

L och S ingick ett skriftligt betesavtal. Inget sades om att L själv skulle titta till hästen eller att det fanns en risk att stoet skulle bli tjuvbetäckt, utan L utgick från att S skulle ta om hand om hästen i den omfattning som är brukligt vid betesgång. Eftersom hästen hade blivit tjuvbetäckt hade L lagt ner 25 000 kr på vårdkostnader, som hade blivit onyttiga för henne. Dessa

ville L ha kompensation för. S erbjöd sig att låta bytet gå åter men ville inte kompensera L för hennes kostnader. L menade att hon hade haft för avsikt att förvärva en ridhäst och inte en fölmärr och därigenom var detta att anse som ett väsentligt fel. S hade varit medveten om hennes avsikt med bytet.

S sade att betesavtalet hade upprättats väsentligen för att bekräfta ägarbytet. Därigenom var hästen i L:s besittning i samband med bytet och att de hade varit överens om att L själv skulle titta till hästen. Samtidigt överenskoms att S skulle transportera hästen till L utan kostnad. När L hade informerat honom om att hästen var dräktig, erbjöd han att prestationerna skulle gå åter i sin helhet och att han skulle stå för transporten. Detta avböjde emellertid L.

Rätten fann att konsumentköplagen var tillämplig på köpet och att besittningen inte hade övergått på L förrän säljaren hade transporterat hästen till henne. Det var vidare konstaterat att hästen var dräktig, när risken för hästen övergick på köparen. Detta var emellertid inte ett sådant fel, som kunde berättiga L till ersättning för sina kostnader eftersom hästen ändå hade varit användbar för det tänkta ändamålet, vilket var som ridhäst. Dräktigheten ledde visserligen till ett uppehåll i träningen men ett uppehåll skulle ändå normalt ha gjorts under alla omständigheter med tanke på att det var en relativt ung häst.

Tillförsäkrad egenskap

NJA 1976 s 678

En köpare, G, köpte den 29 april 1972 ett fyraårigt varmbloodssto avsett för ridandamål av B för en köpeskilling om 6 000 kr. Hästen veterinärundersöktes i samband med köpet och intyget angav att ingen anmärkning förelåg beträffande hästens rörelser i skritt och trav och hov- och hovbroskstatusen var utan anmärkning. Hästen levererades till köparen den 2 maj 1972. Hästen var emellertid halt och G ansökte om stämning å B vid tingsrätten. Han sade att han hade krävt ett "rent" veterinärintyg innan han bestämde sig för att köpa hästen. Säljaren ordnade en veterinär och köparen närvarade vid besiktningen. Både köparen och veterinären ansåg att hästens hovar såg "egendomliga ut" och veterinären menade att utseendet på hovarna tydde på att hästen tidigare haft sjukdomen fång. B nekade till detta och sade att hästen behövdes skos om. Veterinären sade då att det kunde bero på att hästen var felskodd. Vid provspringningen uppvisade inte hästen något onormalt och ett "rent" intyg utfärdades av veterinären. När hästen kom till G skoddes den om men den tappade skorna och när den skoddes igen började den halta. Hovslagaren sade att hästen led av fång. Eftersom hästen inte kunde användas till ridning, skickade köparen iväg hästen för betäckning. När hästen kom tillbaks var hovarna återigen väldigt dåliga. G tog då kontakt med B och försökte häva köpet men B accepterade inte detta. Efter en tids konvalescens och flera veterinärundersökningar konstaterades

att hästen led av kroniskt fång. Försäkringsbolaget medgav efter att ha fått ett veterinärintyg rörande sjukdomen att hästen fick slaktas. Hovarna sändes till veterinärhögskolan för obduktion och man fann att hovarna hade kraftiga förändringar som visade att hästen led av fång. Köparen hävdade att hästen var behäftad med fel vid riskens övergång. På grund av detta hade han åsamkats kostnader och förlust.

Tingsrätten biföll inte köparens talan och säljaren var därigenom inte skyldig att ersätta köparen för dennes kostnader. Tingsrätten biföll inte heller köparens påstående att säljaren måste ha vetat om felet och därigenom förfarit svikligt vid avtalsslutet. Rätten fann att köparen erhållit täckning för köpeskillingen genom försäkringsersättningen, som hade utbetalats när hästen slaktats. Tingsrätten bedömde med ledning av veterinärintygen och obduktionsprotokollet att hästen visserligen var behäftad med fång vid köpslutet och detta hade medfört att ett fel förelåg hos hästen vid riskens övergång. Säljaren hade däremot inte garanterat att hästen var felfri och köparen hade inte heller kunnat visa att säljaren hade förfarit svikligt.

Köparen överklagade till hovrätten, som fastställde tingsrättens domslut.

HD medgav prövningstillstånd och tog upp målet till behandling. HD bedömde att utredningen visade "att hästen vid köpet led av kronisk fång" och detta var att anse som ett väsentligt fel. Det kunde inte anses styrkt att B garanterat att hästen var felfri. Säljarens upplysningar om att hästen veterinärbesiktigats i Ungern innan den kom till Sverige och vid införseln till Sverige samt veterinärintyget, som hade utfärdats i samband med köpet ansågs bara vara upplysningar om faktiska förhållanden. Hästen hade emellertid utannonserats som ridhäst och det fel som förelåg hos hästen var så allvarligt att hästen inte kunde användas för detta ändamål. Hade inte säljaren i sådana fall friskrivit sig från skadeståndsansvar var säljaren skyldig att ersätta köparen dennes skada. Det hade inte visats i målet att säljaren hade garanterat att hästen var felfri men köparen hade som villkor för att köpa hästen att hästen hade ett "rent" veterinärintyg. Säljaren hade insett detta och därigenom hade han vid köpet tillförsäkrat köparen att hästen var fri från sådana fel som den senare visade sig ha. Därför skulle han betala köparen skadestånd.

Även om detta rättsfall är från 1976 har det en viss relevans enligt den nya köplagen. Hästen var redan vid köpet behäftad med ett fel som gjorde den obrukbar för det avsedda ändamålet, som var ridning, och den var även obrukbar för de flesta andra användningssätt. HD ansåg därigenom att köparen hade rätt till skadestånd eftersom hästen saknade en tillförsäkrad egenskap, det vill säga att den gick att använda till ridning.

Hinder utanför säljarens kontroll och säljarens upplysningsskyldighet

T 449-96 Norrköpings tingsrätt

I början av år 1992 köpte W en häst. Den 1 september 1994 köpte U hästen av W för 40 000 kr. U hävde köpet den 25 oktober 1995 och hästen avlivades den 6 juni 1996, varvid U erhöll en slaktersättning om 921 kr. U yrkade att köpet skulle hävas och att W skulle betala köpeskillingen åter med avdrag för slaktersättningen jämte skadestånd och rättegångskostnader. W bestred bifall till käromålet.

U utvecklade sin talan och anförde följande. W sålde hästen eftersom den hade för dålig gång för att räcka till svår klass i dressyr och U köpte hästen för att använda den till hoppning och dressyr. Vid försäljningen erhöll hon registreringsbevis för hästen och två veterinärintyg, daterade den 1 januari 1992 och den 30 augusti 1994. Hon red hästen en tid men var inte nöjd med honom och beslöt därför att sälja honom. Hästen veterinärbesiktigades i samband med försäljningen och då konstaterades att hästen var halt. En uppföljande undersökning gjordes och veterinären konstaterade en subcondral bencysta, som är en yttring av skelettutvecklingsjukdomen osteochondros. Felet reklamerades till säljaren den 25 oktober 1995 samtidigt som köpet hävdes. Det framkom då att hästen hade undersökts och sjukdom hade konstaterats under den tid W hade ägt hästen. Veterinären ansåg den gången att hästen borde avlivas på grund av dålig prognos. Hade U fått information om detta hade hon inte köpt hästen. U hade inte fått något kvitto vid köpet. Hon ansåg att hästen inte var ägnad för det ändamål hon hade köpt honom. Detta måste W ha insett och U var därigenom berättigad att häva köpet. W hade även gjort uttalanden om att hästen var frisk och dessa uttalanden hade befriat U från vidare undersökningsplikt. Även om felet inte är sådant att det berättigade till hävning av köpet skulle hon ha rätt att få ersättning för sina kostnader.

W bestred detta och anförde att hästen var veterinärbesiktigad utan anmärkning när hon köpte den i januari 1992. Hästen var emellertid halt och i dåligt skick när hon fick den. Därför undersöktes hästen vid två tillfällen men ingen orsak till hältan hittades. Hon ville ge hästen en chans och lät den gå på bete och få massage och hästen tillfrisknade. När hon började rida hästen märkte hon emellertid att hästen inte hade tillräckligt bra rörelser för att räcka till hennes nivå och beslöt därför att sälja hästen. Vid alla kontakter med spekulanter var hon noga med att påtala att hästen tidigare varit halt. På kvittot skrev hon även att hästen var såld i befintligt skick. Eftersom hon hade upplyst U om hästens problem och även skrivit på kvittot att hästen såldes i befintligt skick hade U ingen rätt att häva köpet. Även om hävningsrätt skulle föreligga, bestred hon skadeståndsskyldigheten på den grunden att felet hade förelegat redan när hon köpte hästen och därigenom legat utanför hennes kontrollansvar.

Tingsrätten fann att även om ett kvitto hade överlämnats av säljaren, där det stod att hästen såldes i befintligt skick, hade detta inte nämnts tidigare mellan parterna. Därigenom hade detta införts på ett så sent stadium att det inte kunde konstitueras något köpevillkor.

Om köparen hade blivit upplyst om hästens tidigare problem hade detta lett till att hon skulle ha varit tvungen att gå vidare med en mer ingående undersökning av hästen, för att kunna göra säljaren ansvarig för det fel som senare visade sig. Det var klarlagt i målet att W inte kände till att hästen hade en bencysta. Vid en sammantagen bedömning fann rätten att det inte framstod som särskilt troligt att köparen skulle ha köpt hästen om hon hade fått kännedom om hästens tidigare problem. Därigenom hade U fullgjort sin undersökningsplikt innan köpet.

Det var även klarlagt att sjukdomen förelåg hos hästen när W förvärvade honom. Trots ingående undersökningar från W:s sida gick det inte att fastställa orsaken till hältan. Felet var därigenom dolt för W när hon sålde hästen. Hästen var anse som ett så bestämt gods att hästens sjukdom var ett sådant hinder som avses i 40 § KöpL. Eftersom hindret låg utom säljarens kontroll, att hon skäligen inte kunde ha räknat med det vid försäljningen till U och att hon skäligen inte kunde ha undvikit eller övervunnit hindret, kunde felet inte föranleda skadeståndsskyldighet för säljaren. ”Vid köp av bestämt gods kan det vidare tänkas att ett dolt fel föreligger redan vid tidpunkten för avtalets ingående och att säljaren saknat varje möjlighet att upptäcka felet.”¹⁹¹

Detta rättsfall visar att även om ett fel är dolt innebär det inte automatiskt ett ansvarsbefriande hinder. Men när det gäller köp av bestämt gods, typ en häst, kan det finnas skäl att låta säljaren undgå skadeståndsansvar med hänvisning till hans kontrollansvar. Det var klarlagt att felet förelåg redan när säljaren köpte hästen och att hon hade försökt att utreda orsaken till hästens hälta. Det låg därigenom utom hennes kontroll och hon kunde inte heller övervinna hindret så att hon skulle kunna överlämna en felfri häst. Vad gäller frågan om säljaren hade upplyst köparen om hästens hälta, gjorde rätten en avvägning och fann att det inte var troligt att U hade köpt hästen om hon hade haft vetskap om detta.

T 471-96 Göta hovrätt

U yrkade i hovrätten bifall till sin vid tingsrätten förda talan och yrkade vidare ersättning för sina rättegångskostnader. W yrkade att hovrätten skulle ogilla U:s talan och förplikta U att ersätta W:s rättegångskostnader i hovrätten.

¹⁹¹ Ramberg, Jan, *A a*, s 435.

Hovrätten fann att hästen hade varit behäftad med fel vid köptillfället. Detta fel var så väsentligt att det gav köparen rätt att häva köpet. Rätten fann liksom tingsrätten att hästen inte hade sålts med inskränkningen ”i befintligt skick”, att reklamation inte hade skett för sent och att köparen inte heller hade brustit i sin undersökningsplikt. U hade därigenom rätt att häva köpet. Vad gäller ersättning för ränta gjorde hovrätten samma bedömning som tingsrätten, det vill säga att räntan skulle räknas från och med den 1 januari 1995, eftersom köparen hade haft motsvarande nytta av hästen dessförinnan. Enligt hovrättens bedömning hade W varit försumlig genom att inte tydligt upplysa U om hästens sjukdomshistoria, eftersom W måste ha insett vilken betydelse det var för U att få kännedom om denna. W måste ha varit medveten om att hästen var behäftad med ett allvarligt fel eftersom en erfaren veterinär hade rekommenderat att hästen skulle avlivas. Det var oansvarigt av säljaren att hänvisa till ett veterinärintyg, som hade utförts av en veterinär som inte hade fått upplysning om hästens sjukdom. U:s vårdkostnader m m hade blivit onyttiga för henne på grund av säljarens försummelse. Eftersom W hade varit att anse som försumlig enligt 40 § KöpL hade köparen rätt till både direkta och indirekta förluster. W förpliktades därmed att ersätta U för alla kostnader hon hade haft efter den 31 december 1994, såsom kostnader för uppställning, skoning, veterinärundersökningar, resor, försäkring och foder. Hon skulle även ersätta U för hennes rättegångskostnader både vid tingsrätt och hovrätt.

Hovrätten anser att säljaren varit försumlig enligt 40 § KöpL och behöver därigenom inte göra någon bedömning huruvida felet låg utom säljarens kontrollansvar. Detta visar vikten av att säljaren upplyser köparen om hästens sjukdomshistoria och att det även är att rekommendera att upplysningar, som har lämnats avseende hästen och dess egenskaper, bör nedtecknas skriftligen för att underlätta bevisningen vid en eventuell tvist.

Käll- och litteraturförteckning

Källor

Offentligt tryck

Ds 2001_55

EG direktiv 1999/44/EG

Prop 1988/89:76

Prop 1989/90:89

Prop 2001/02:134

SOU 1976:66

SOU 1984:25

Litteratur

Litteratur

Almén, Tore

Ekelund, Rudolf

Om köp och byte av lös egendom, P. A. Norstedt & Söners Förlag, Stockholm 1960.

Deckeman, Lars

Hästen, samhället och lagen, Förlaget LD Hästlitteratur, Stockholm 1994, ISBN 91-630-2621-X.

Gerhard, Peter

Köprättens grunder, Liber Ekonomi, Malmö 2000, ISBN 91-47-06141-3.

Hellner, Jan

Avtalsrätt II Kontraktsrätt, 3:e uppl, 2 häftet allmänna ämnen, Norstedts Juridik AB, Stockholm 1996, ISBN 91-39-20017-5.

- Hellner, Jan
Ramberg, Jan *Speciell avtalsrätt I Köprätt, 2:a uppl, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2001, ISBN 91-7598-483-0.*
- Herre, Johnny
Ramberg, Jan, medverkande *Konsumentköplagen – en kommentar, Norstedts Juridik AB, Stockholm 1999, ISBN 91-38-50214-3.*
- Håstad, Torgny *Den nya köprätten, 4:e uppl, Iustus förlag, Göteborg 1998, ISBN 91-7678-376-6.*
- Kihlman, Jon *Köprätten – en introduktion, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2001, ISBN 91-39-20283-6.*
- Lundmark, Thorsten *Friskrivningsklausuler giltighet och räckvidd, Iustus Förlag AB, Uppsala 1996, ISBN 91-7678-323-5.*
- Ramberg, Jan
Herre, Johnny, medverkande *Köplagen, Fritzes Förlag AB, Göteborg 1995, ISBN 91-38-50215-1.*
- Ramberg, Jan
Herre, Johnny *Allmän köprätt, Norstedts Juridik AB, Göteborg 2001, ISBN 91-39-20247-X.*

Artiklar

- JT 1989/90, nr 1, Hellner, Jan, *Skadestånd för avsaknad av kärnegenskap.*
- JT 1992/93, Håstad, Torgny, *Säljarens upplysningsplikt.*
- Konsumentverket, *Preskriptionsregler vid konsumentköp m m, 2000-02-08.*
- Tidningen Ridsport Special, nr 1/1999, *Fyra veterinärers hjärtefrågor.*
- Tidningen Ridsport, nr 7/1999, Savin, Peter, *Rätt formulering viktig i kontraktet.*
- Tidningen Ridsport, nr 10/1999, L St Andreánszky, Charlotte, *Köplagen skyddar både köpare och häst.*
- Tidningen Ridsport, nr 11/1999, Thunholm, Sarah, *Rättslösa hästsäljare?*
- Tidningen Ridsport, nr 12/1999, Rydén, Göran, *"Återgångsfel" kan ge rätt att häva köpet.*

Tidningen Ridsport, nr 13/1999, Thunholm, Sarah, *Kan man försäkra sig mot dolda fel?*

Tidningen Ridsport, nr 14/1999, L St Andreánszky, Charlotte, *Lagens möjligheter kan utnyttjas bättre.*

Tidningen Ridsport, nr 14/1999, Deckeman, Lars, *Hästsäljare är icke rättslösa.*

Tidningen Ridsport, nr 17/1999, Thunholm, Sarah, *Auktorisation av hästhandlare behövs.*

Tidningen Ridsport, nr 1/2002, Ottosson, Jörgen, *"Lösa benbitar – ett dolt fel på hästen?"*.

Tidningen Ridsport, nr 1/2002, Rülcker, Claes, *Veterinärspalten.*

Tidningen Ridsport, nr 3/2002, Thunholm, Sarah, *"Hur kan hästar räknas"?*

Internet

Nationellt utvecklingsprogram för svensk hästnäring,
www.ridsport.se/ns/ns5.PDF, 2002-02-11.

Hagen, Andreas, *Hästen skadades vid leveransen*,
www.aftonbladet.se/sport/ridsport/juridik, 2002-01-14.

Deckeman, Lars, *Vad gäller om hästen är såld i befintligt skick?*,
www.ryttarcentrum.com, 2002-03-21.

Intervjuer

Telefonintervju med Sven Ingvarsson nov 2001.

Telefonintervju med Anders Kjellsson nov 2001.

Telefonintervju med Göran Rydén dec 2001.

Telefonintervju med Royne Zetterman nov 2001.

Rättsfallsförteckning

NJA 1919 s 294
NJA 1938 s 318
NJA 1955 s 75
NJA 1971 s 51
NJA 1976 s 678
NJA 1977 s 138
NJA 1982 s 301
NJA 1988 s 335
NJA 1989 s 156
NJA 1993 s 436
NJA 1996 s 598

T 449-96
T 471-96
T 3787-97
T 1362-98
T 141-98
T 8936-99
T 17-00
T 84-00
T 385-00
T 1416-00
T 4358-00
T 30-01

Änr 1999-5280
ARN 1992/93 ref 16
ARN 1992/93 ref 24
ARN 1993/94 ref 25
ARN 1994/95 ref 11